Actuariële en bedrijfstechnische nota 2026

Vastgesteld: 16 april 2026 (door het algemeen bestuur)

Inhoudsopgave

1. Verantwoording 4
1.1. Het fonds 4
1.2. Actuariële en bedrijfstechnische nota 4
1.3. Mate van detaillering 4
2. Organisatie 6
2.1. Structuur 6
2.2. Organisatie van het fonds 6
2.3. Certificering 10
2.4. Compliance 10
2.5. Uitbestedingsbeleid 10
3. Goed pensioenfondsbestuur 13
3.1. Code Pensioenfondsen 13
3.2. Communicatie 15
3.3. Beheerste en integere bedrijfsvoering 16
4. Pensioenregeling 17
4.1. Verplichtstelling 17
4.2. Vrijwillige aansluiting 18
4.3. Vrijstelling van verplichte deelname 18
4.4. Deelnemerschap 18
4.5. Kenmerken pensioenregeling 20
5. Financiële opzet: balansposten 23
5.1. Technische voorzieningen 24
5.2. Voorzieningen voor risico deelnemers 25
5.3. Eigen vermogen 26
5.4. Financiële positie 29
6. Financiële opzet: beleidskaders 31
6.1. Premiebeleid 31
6.2. Kortingsbeleid 31
6.3. Beleggingsbeleid 32
6.4. Pensioenbeleid 32
6.5. Actuariële risico's en sturingsmiddelen 36

6.6. Risicohouding 37
6.7. Haalbaarheidstoets 40
6.8. Beleid eigenrisicobeoordeling (ERB) 41
7. Vermogensbeheer 43
7.1. Opzet en uitvoering vermogensbeheeractiviteiten 43
7.2. Strategisch beleggingsbeleid 48
7.3. Wijze van risicometing en -beheersing 52
7.4. Overige richtlijnen 53
8. Continuïteits- en financieel crisisplan 55
9. Toekomstvisie 56
Bijlagen 57

1. Verantwoording

1.1. Het fonds

Naam	Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten
Aard fonds	Bedrijfstakpensioenfonds
Vestigingsplaats (statutair)	Zeist
KvK-inschrijvingsnummer	34107294
DNB-relatienummer	60792

Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten (hierna: 'StiPP' of 'het fonds') heeft ten doel binnen de werkingssfeer te voorzien in een oudedagsvoorziening voor de werknemers (uitzendkrachten en gedetacheerden) in de uitzendbranche. Het fonds voert hiertoe een flexibele premieovereenkomst uit als bedoeld in artikel 10b van de Pensioenwet. De uitzendbranche kenmerkt zich door dienstverbanden van korte duur en veelal zijn de werknemers (deelnemers) personen die voor het eerst kennismaken met een (verplichte vorm van) pensioenvoorziening. Van belang is dat de pensioenregeling de maatschappelijke wens vervult om de "witte vlek" – het aantal mensen dat niet onder een (verplicht gestelde) pensioenregeling valt – te verkleinen.

De sociale partners van de uitzendbranche bepalen de inhoud van de pensioenovereenkomst. Zij dragen ook vijf niet-uitvoerende bestuursleden in het algemeen bestuur van het fonds voor, te weten drie niet-uitvoerende bestuursleden namens de werkgeversorganisaties en twee niet-uitvoerende bestuursleden namens de werknemersorganisaties. Daarnaast wordt één niet-uitvoerend bestuurslid, na toetsing aan de profielschets door een voordrachtscommissie, benoemd door het algemeen bestuur na verkiezing door de pensioengerechtigden of op voordracht van de vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden in het verantwoordingsorgaan, mits deze vertegenwoordiger na verkiezingen is benoemd. Het zevende niet-uitvoerend bestuurslid is de onafhankelijk voorzitter, die geen vertegenwoordiger is van de belanghebbenden bij het fonds. De verhouding tussen de sociale partners (cao-partijen) en het algemeen bestuur van StiPP is vastgelegd in het uitvoeringsreglement. De pensioenovereenkomst is in detail uitgewerkt in het pensioenreglement van het fonds.

1.2. Actuariële en bedrijfstechnische nota

In deze Actuariële en bedrijfstechnische nota (hierna te noemen: 'Abtn' of 'nota') van het fonds is vastgelegd op welke wijze het fonds uitvoering geeft aan het bepaalde in artikel 145 van de Pensioenwet en paragraaf 9 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. Naast de beschrijving van de actuariële opzet van de pensioenregeling wordt ook ingegaan op de organisatiestructuur en het interne beheersingssysteem van het fonds. Er wordt ook aandacht besteed aan de risicohoudingen, het beleggingsbeleid van het fonds alsmede aan de financiële sturingsmiddelen die het fonds ter beschikking heeft.

Het fonds meldt iedere wijziging in de Abtn binnen twee weken na de vaststelling van die wijziging aan zijn toezichthouder De Nederlandsche Bank (hierna te noemen: 'DNB').

1.3. Mate van detaillering

In deze Abtn is het beleid van het fonds in strategische zin omschreven. Dit beleid beschrijft in sommige gevallen slechts de kaders en overwegingen om te komen tot de feitelijke invulling van het beleid. Het is daardoor mogelijk dat de feitelijke invulling wijzigt zonder dat het omschreven strategische beleid wijzigt. Voorbeelden hiervan zijn de aanpassing van de berekeningsgrondslagen aan nieuwe overlevingstafels en wijzigingen van de beleggingsmix op grond van economische omstandigheden. Indien het algemeen bestuur meent dat het algemene (strategische) beleid bijstelling behoeft, zal deze nota worden aangepast.

Deze Abtn is door het algemeen bestuur vastgesteld in de bestuursvergadering van 16 april 2026.

Nicole Edelenbos
Voorzitter

Lodewijk van Pol
Uitvoerend bestuurder

2. Organisatie

2.1. Structuur

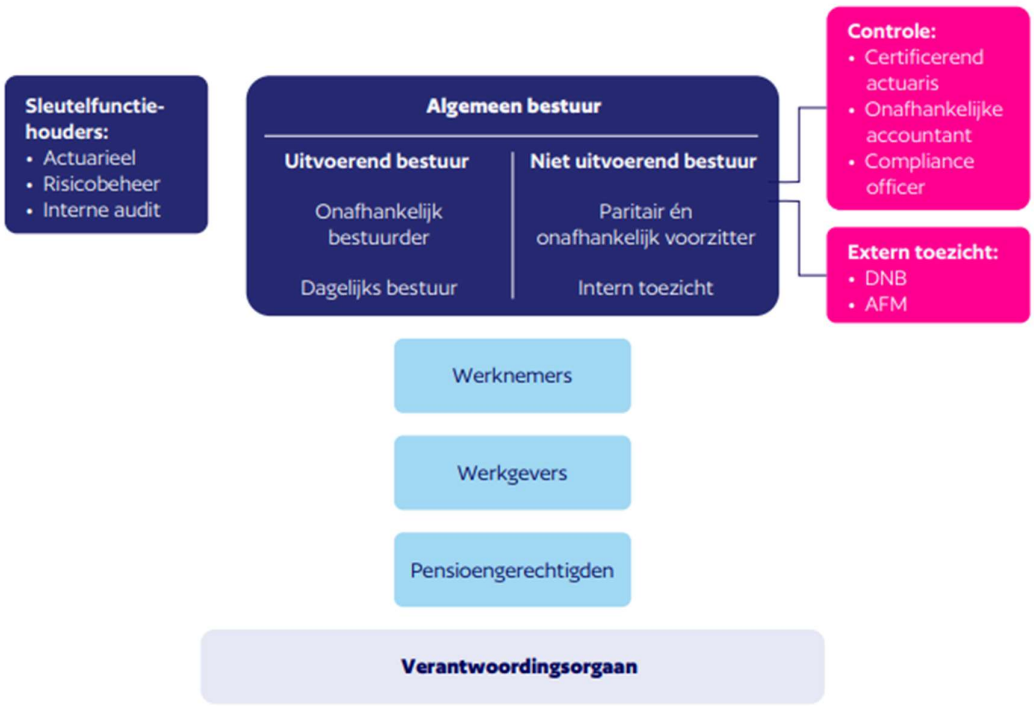

2.2. Organisatie van het fonds

2.2.1. Bestuur

Het fonds heeft een (paritair) omgekeerd gemengd bestuur dat bestaat uit een uitvoerend bestuur en een niet-uitvoerend bestuur met een onafhankelijk voorzitter. Het algemeen bestuur bestaat in totaal uit tien leden:

- drie uitvoerende bestuursleden;
- zeven niet-uitvoerende bestuursleden, waarvan:
  - één onafhankelijk voorzitter;
  - drie leden namens werkgeversorganisaties;
  - twee leden namens werknemersorganisaties;
  - één lid namens pensioengerechtigden.

De voordracht van bestuursleden en de wijze waarop bestuursleden worden benoemd is uitgewerkt in artikel 6 van de statuten van het fonds.

De samenstelling van het bestuur is per 1 januari 2026 als volgt:

Naam	Functie	Vertegenwoordiging
Nicole Edelenbos	Onafhankelijk voorzitter	n.v.t.
Cora van Kleef-van Driel	Uitvoerend bestuurslid	n.v.t.
Ronald Ganzeboom	Uitvoerend bestuurslid	n.v.t.
Lodewijk van Pol	Uitvoerend bestuurslid	n.v.t.
Peter Rinkes	Niet-uitvoerend bestuurslid	Werkgever
Jan de Planque	Niet-uitvoerend bestuurslid	Werkgever
Jacqueline Verhulst	Niet-uitvoerend bestuurslid	Werkgever
Mila van den Bout-Kisoen	Niet-uitvoerend bestuurslid	Werknemers
Maaike De Boer-Spoelstra	Niet-uitvoerend bestuurslid	Werknemers
Paul Schellekens	Niet-uitvoerend bestuurslid	Pensioengerechtigden

2.2.1.1. Taken en bevoegdheden van het bestuur

Algemeen bestuur

Het algemeen bestuur is belast met het bestuur van het fonds.

Het algemeen bestuur stelt zich bij het uitoefenen van zijn taak onafhankelijk op en draagt er zorg voor dat het fonds uitsluitend handelt ten behoeve van alle belanghebbenden van het fonds. Hierover wordt gerapporteerd in het (jaarlijkse) bestuursverslag van StiPP.

Uitvoerend bestuur

Het uitvoerend bestuur is verantwoordelijk voor en gemandateerd tot de uitvoering van het vastgestelde beleid. Daarnaast berust het dagelijks bestuur van het fonds bij het uitvoerend bestuur. De uitvoerende bestuursleden hebben elk hun eigen aandachtsgebieden, maar zijn te allen tijde collectief verantwoordelijk. De verdeling van de aandachtsgebieden over de uitvoerende bestuursleden is als volgt:

- uitvoerend bestuurslid 1: pensioenregeling, handhaving werkingssfeer en communicatie;
- uitvoerend bestuurslid 2: vermogensbeheer en financiële opzet;
- uitvoerend bestuurslid 3: risicomanagement, uitbesteding en IT.

Niet-uitvoerend bestuur

Het niet-uitvoerend bestuur heeft tot taak het houden van intern toezicht. Het niet-uitvoerend bestuur richt die taak in via een toezichtsvisie en via een jaarlijks op te stellen toezichtsplan. Hierin worden aandachtspunten voor het toezicht vastgelegd.

Onafhankelijk voorzitter

De onafhankelijk voorzitter is voorzitter van het algemeen bestuur en van het niet-uitvoerend bestuur. De onafhankelijk voorzitter heeft onder meer de taak om toe te zien op een goede samenstelling en een goed functioneren van het algemeen bestuur, en om evenwichtige afweging van belangen in de besluitvormings- en adviesprocedures te bewaken.

De taken en bevoegdheden van het algemeen bestuur, het uitvoerend bestuur, het niet-uitvoerend bestuur en de onafhankelijk voorzitter, alsmede de frequentie van de bestuursvergaderingen zijn vastgelegd in de statuten van het fonds en zijn waar nodig nader uitgewerkt in het bestuursreglement. Hierin is ook is opgenomen wanneer bestuursbesluiten rechtsgeldig zijn.

2.2.2. Sleutelfuncties

Het fonds beschikt over sleutelfuncties, zijnde een risicobeheerfunctie, een interne-auditfunctie en een actuariële functie. Deze sleutelfuncties zijn van belang voor de beheerste en integere bedrijfsvoering van het fonds. Door het algemeen bestuur zijn er houders voor de drie sleutelfuncties benoemd. Dit zijn:

- houder risicobeheerfunctie: Arjen van Amerongen, benoemd per 1 september 2021;
- houder interne-auditfunctie: Edward Mulder benoemd per 3 februari 2023;
- houder actuariële functie: Rob Schilder, benoemd per 1 januari 2020.

De taken en verantwoordelijkheden van de sleutelfunctiehouders zijn nader uitgewerkt in het reglement sleutelfuncties.

2.2.3. Verantwoordingsorgaan

Het fonds heeft een verantwoordingsorgaan ingesteld. De betrokken partijen zijn hierin als volgt vertegenwoordigd:

- vier leden van de geleding deelnemers;
- één lid van de geleding pensioengerechtigden;
- twee leden van de geleding werkgevers.

De leden van de geleding deelnemers zijn benoemd door de werknemersorganisaties FNV, CNV en De Unie. De leden van de geleding werkgevers zijn benoemd door werkgeversverenigingen ABU en NBBU. De pensioengerechtigde wordt, indien het algemeen bestuur overgaat tot verkiezingen, door het uitvoerend bestuur, na goedkeuring door het niet-uitvoerend bestuur, benoemd. Voor zover geen verkiezing plaatsvindt, benoemen de werknemersorganisaties die de laatste aanvraag tot wijziging van de verplichtstelling van het fonds hebben ondertekend, het lid dat de pensioengerechtigden vertegenwoordigt. Alle leden van het verantwoordingsorgaan worden benoemd voor een periode van vier jaar. Herbenoeming is mogelijk.

Het algemeen bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over de inhoud van het beleid en de wijze waarop het beleid is uitgevoerd. Het niet-uitvoerend bestuur legt aan het verantwoordingsorgaan verantwoording af over de uitvoering van zijn taken en de uitoefening van zijn

bevoegdheden. Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het algemeen bestuur, over het door het algemeen bestuur uitgevoerde beleid, alsmede over beleidskeuzes voor de toekomst. Dit gebeurt onder andere aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en overige informatie, waaronder de bevindingen van het niet-uitvoerend bestuur. De bevoegdheden en werkwijze van het verantwoordingsorgaan alsmede de vergaderfrequentie zijn uitgewerkt in de statuten van het fonds en in het reglement van het verantwoordingsorgaan.

De samenstelling van het verantwoordingsorgaan per 1 februari 2025 is als volgt:

Naam	Vertegenwoordiging
Peter Feld (voorzitter)	Werkgevers
Jakko Vente	Deelnemers
Irène Nauta	Deelnemers
Ali Farissi	Deelnemers
Leon Kurvers	Deelnemers
Martin van Dijk	Werkgevers
Stef van den Bogaard	Pensioengerechtigden

2.2.4. Vaste adviseurs

Het algemeen bestuur laat zich structureel bijstaan door een adviserend actuaris en een beleggingsadviseur. Het algemeen bestuur is te allen tijde eindverantwoordelijk voor alle activiteiten van het fonds en geeft dan ook opdracht aan zijn vaste adviseurs alsook aan adviseurs die incidenteel worden ingehuurd.

2.2.5. Bestuursondersteuning

Het algemeen bestuur en het verantwoordingsorgaan worden ondersteund door een bestuurssecretariaat. Dit bestuurssecretariaat is onderdeel van de dienstverlening van de pensioenuitvoeringsorganisatie (hierna: 'PUO') PGGM.

2.3. Certificering

Het boekjaar van het fonds loopt gelijk met het kalenderjaar.

StiPP verstrekt periodiek binnen de daartoe vastgestelde termijnen de voorgeschreven (verslag)staten aan DNB.

2.3.1. Waarmerkend actuaris

Het bestuur heeft de heer Rob Schilder, actuaris AG en werkzaam bij Towers Watson Nederlands B.V., handelend onder de naam Willis Towers Watson, te Amsterdam, aangesteld als onafhankelijk bevoegd waarmerkend actuaris.

De waarmerkend actuaris stelt over het boekjaar een actuarieel verslag op waarin een verklaring wordt genomen van zijn bevindingen bij de jaarlijkse verslagstaten, waarbij de fondsmiddelen worden getoetst en de vermogenspositie wordt beoordeeld. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de gegevens van de onafhankelijke accountant.

2.3.2. Onafhankelijke accountant

Het bestuur heeft de heer David Walraven, verbonden aan KPMG te Utrecht, aangesteld als externe accountant.

De accountant verstrekt een controleverklaring bij de jaarrekening en de jaarlijkse verslagstaten, waarbij een oordeel wordt gegeven over de betrouwbaarheid van de weergave van de gegevens over de omvang en samenstelling van het vermogen van het fonds en het resultaat over het verslagjaar.

2.4. Compliance

Het bestuur heeft mevrouw Lilian Maters, werkzaam bij BDO te Utrecht, aangesteld als compliance officer. De compliance officer volgt en bewaakt de naleving van de gedragscode en integere bedrijfsvoering van het fonds. De compliance officer adviseert over wijzigingen in wet- en regelgeving en fungeert als vraagbaak voor de aan het fonds verbonden personen en insiders, zoals gedefinieerd en bepaald door de gedragscode.

Het algemeen bestuur heeft dus een gedragscode vastgesteld. De bijbehorende verklaring van naleving wordt door de verbonden personen en insiders jaarlijks ondertekend (indien van toepassing).

2.5. Uitbestedingsbeleid

Het bestuur heeft het uitbestedingsbeleid van het fonds vastgelegd in een separaat document. Dit document maakt onderdeel uit van de Abtn en is als bijlage opgenomen. Hieronder is voor de belangrijkste uitbestedingen een korte toelichting opgenomen.

<u>Beheer pensioenadministratie</u>
Het algemeen bestuur is vanzelfsprekend verantwoordelijk voor de uitvoering van de pensioenregeling. Het algemeen bestuur heeft een pensioenbeheerovereenkomst afgesloten met PGGM voor de uitvoering van de pensioenadministratie en voor bestuursondersteuning. In de overeenkomst zijn de activiteiten van de uitvoeringsorganisatie voor het fonds vastgelegd, onderverdeeld in administratieve, financiële, actuariële en juridische activiteiten, als ook communicatie en enkele overige werkzaamheden.

Het fonds heeft eveneens een service level agreement met PGGM afgesloten. In deze overeenkomst zijn de door de PUO voor StiPP te verrichten werkzaamheden vastgelegd.

Aan het uitvoerend bestuur wordt door de PUO periodiek gerapporteerd over de mate waarin aan de overeengekomen service-level-afspraken wordt voldaan conform de door het algemeen bestuur vastgestelde KPI's. Daarnaast is contractueel een procedure vastgelegd die partijen volgen indien één of meerdere service-level-afspraken niet worden nagekomen.

De pensioenbeheerovereenkomst tussen het fonds en PGGM is voor de periode1 juli 2022 tot 1 januari 2029 afgesloten. De service level agreement wordt elk jaar herzien.

Bestuursondersteuning en beleidsadvisering
Het bestuur heeft een nadere overeenkomst inzake bestuursondersteuning en beleidsadvisering afgesloten met PGGM Strategic Advisory Services B.V. voor de periode tot 1 januari 2027.

Beheer beleggingen
Het bestuur heeft met ingang van 1 mei 2020 voor onbepaalde tijd een fiduciaire vermogensbeheerovereenkomst met Van Lanschot Kempen Investment Management (hierna te noemen: "VLK IM") afgesloten. De condities van de uitbesteding zijn vastgelegd in de vermogensbeheerovereenkomst. In de daarbij horende beleggingsmandaten zijn de uitgangspunten van de selectie voor externe vermogensbeheerders omschreven. Daarnaast is er tussen StiPP, VLK IM en drie andere partijen[1] een vijf-partijenovereenkomst opgesteld. Deze is als bijlage bij de Abtn opgenomen. Op maandbasis wordt door VLK IM gerapporteerd over het gevoerde beleid met betrekking tot de gehele beleggingsportefeuille en het beleid binnen strategische (deel)portefeuilles, de portefeuilleverdeling, de performance en de performanceattributie. Daarnaast wordt periodiek gerapporteerd over de met het bestuur overeengekomen serviceafspraken met betrekking tot de dienstverlening.

Wat betreft het vermogensbeheer wordt mede verwezen naar hoofdstuk 6 en naar de bijlage Verklaring beleggingsbeginselen.

[1] Deze drie partijen zijn: custodian CACEIS, pensioenuitvoeringsorganisatie PGGM en adviseur-controleur Sprenkels.

Bewaarneming van effecten en beleggingsadministratie

Het fonds heeft de bewaarneming van zijn effecten en de beleggingsadministratie per 1 juli 2016 voor onbepaalde tijd uitbesteed aan CACEIS Bank S.A. Netherlands Branch ("CACEIS") te Amsterdam. De bevoegdheden van CACEIS als de bewaarder van de effecten van het fonds zijn vastgelegd in een bewaarovereenkomst.

3. Goed pensioenfondsbestuur

3.1. Code Pensioenfondsen

StiPP onderschrijft de Code Pensioenfondsen (hierna te noemen: 'de Code'), die is opgesteld door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid. De Code werkt volgens het 'pas toe of leg uit'-beginsel. Dit betekent dat StiPP de normen van de Code toepast of in het bestuursverslag motiveert waarom het een norm niet (volledig) toepast.

3.1.1. Geschiktheidsbeleid

Het algemeen bestuur heeft een geschiktheidsbeleid opgesteld om ervoor te zorgen dat de geschiktheid binnen het algemeen bestuur gewaarborgd blijft en zowel het individueel bestuurslid als het collectief voldoet aan de door DNB vereiste deskundigheid en competenties. Het geschiktheidsbeleid van het fonds is erop gericht dat binnen het bestuur een zodanig niveau van kennis en ervaring aanwezig is dat zeker is gesteld dat het fonds behoorlijk bestuurd wordt. Ook definieert het geschiktheidsbeleid de benodigde competenties en wordt er aandacht gegeven aan professioneel gedrag. Voor alle leden van het algemeen bestuur geldt dat zij bij aantreden aantoonbaar geschikt zijn op (minimaal) niveau A op alle beschreven aandachtsgebieden. Om de collectieve geschiktheid van het algemeen bestuur te borgen, geldt voorts dat op elk aandachtsgebied minimaal twee bestuursleden binnen het niet-uitvoerend bestuur niveau B scoren. De uitvoerende bestuursleden beschikken (in elk geval) op de hen toegewezen aandachtsgebieden over niveau B. Voor de eisen met betrekking tot de geschiktheid en verantwoordelijkheid sluit StiPP zich volledig aan bij de eindtermen zoals genoemd in de Beleidsregel geschiktheid 2012 en het Servicedocument Besturen van een pensioenfonds (van de Pensioenfederatie).

3.1.2. Opleiding

Ieder jaar volgt het algemeen bestuur twee of drie dagen opleiding om de kennis op peil te houden. Er is budget voor het volgen van cursussen, indien dit noodzakelijk is voor het aanvullen van kennis. De afspraken met betrekking tot opleiding van bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan zijn vastgelegd in het opleidingsplan.

3.1.3. Kader beloningsbeleid

Goed bestuur vereist volgens StiPP dat de belangen van de deelnemers voorop staan en dat deze evenwichtig worden behartigd. Daarbij mag zorgvuldigheid, deskundigheid en vaardigheid van een bestuur en leden van andere organen verwacht worden.

Het beloningsbeleid draagt bij aan het bevorderen, aantrekken en behouden van geschikte leden voor de diverse organen van het pensioenfonds. Uitgangspunt is een beheerste en integere bedrijfsvoering die gericht is op de langere termijn. Dit houdt in dat de beloningen beheerst, duurzaam en passend zijn en in redelijke verhouding staan tot de verantwoordelijkheid, de functie-eisen en het tijdbeslag. Het beloningsbeleid is afgestemd op de omvang en de organisatie van het fonds en op de aard, omvang en complexiteit van de werkzaamheden. De operationalisering van beloningsbeleid is vastgelegd in de regeling vergoedingen.

Beheerst beloningsbeleid betekent bij StiPP dat er vaste vergoedingen worden verstrekt. De vergoedingen kennen geen variabele elementen en moedigen zodoende in essentie niet aan tot het nemen van meer

risico's dan voor het fonds aanvaardbaar is[2]. Voor de hoogte van de vaste vergoedingen wordt aangesloten bij objectieve, maatschappelijk aanvaardbare normen. De vergoedingen (beloningen) van het bestuur overschrijden de Wnt-norm[3] niet. StiPP hanteert het uitgangspunt dat het beloningsbeleid niet moet aanzetten tot het nemen van risico's, waaronder duurzaamheidsrisico's. De beloning is daarmee onafhankelijk van het rendement en risico van de beleggingsportefeuille. De afwegingen van eventuele duurzaamheidsrisico's worden daardoor niet beïnvloed door het beloningsbeleid.

De leden van het bestuur en de sleutelfunctiehouders ontvangen een vaste vergoeding (per jaar) voor het uitvoeren van hun werkzaamheden. De leden van het verantwoordingsorgaan ontvangen ook een vaste vergoeding. Het voorzitterschap van het verantwoordingsorgaan brengt extra werkzaamheden met zich mee. Daarom ontvangt de voorzitter een hogere, vaste vergoeding dan een regulier lid. De vergoedingen van de bestuursleden alsmede de leden van het verantwoordingsorgaan zijn opgenomen in de Regeling vergoedingen van het fonds.

Beloningen bij partijen waaraan is uitbesteed
Het beloningsbeleid van de partij waaraan wordt uitbesteed, is één van de beoordelingscriteria in het selectieproces bij uitbesteding. StiPP heeft evenwel geen kwantitatieve normen gesteld voor de maximale hoogte van de medewerkersbeloningen bij partijen waaraan is uitbesteed. Van belang is met name dat de wijze van beloning het belang van het pensioenfonds ondersteunt en beheerst is. Hierbij zijn excessieve beloningen en perverse prikkels in het beloningsbeleid van een uitbestedingspartij per definitie ongewenst. StiPP moet kunnen vaststellen dat het beloningsbeleid niet aanmoedigt tot het nemen van onaanvaardbare risico's.

Na selectie en aanstelling van een uitbestedingspartij zoekt het bestuur periodiek actief de dialoog met de uitbestedingspartijen over het gevoerde beloningsbeleid. Uitbestedingspartijen worden ook verplicht gesteld wijzigingen in hun beloningsbeleid direct te melden bij StiPP.

3.1.4. Evaluatie beleid

Het algemeen bestuur, het uitvoerend bestuur en het niet-uitvoerend bestuur evalueren jaarlijks het eigen functioneren. Hierbij is conform de Code minimaal één keer in de drie jaar een externe persoon bij betrokken.

3.1.5. Integriteit (gedragscode en SIRA)

Bij de evaluatiegesprekken wordt de jaarlijkse rapportage van de compliance officer over de naleving van de gedragscode betrokken. Voorts beschikt het fonds over een integriteitsbeleid en een SIRA (integriteitrisico-analyse). Het beleid is erop gericht om integriteitrisico's tot een absoluut minimum beperkt te houden en zo snel mogelijk adequate maatregelen te nemen mocht zich (een kans op het ontstaan van) een integriteitrisico voordoen. Dit geldt zowel voor de eigen organisatie als voor zakelijke partijen. De bruto- en netto-risico's in de integriteitrisicoanalyse worden jaarlijks door het algemeen bestuur heroverwogen en waar nodig aangepast.

[2] Het beloningsbeleid houdt geen rekening met de integratie van duurzaamheidsrisico's. De beloning is niet gekoppeld aan ESG-factoren en zet niet aan tot het nemen van buitensporige risico's in verband met duurzaamheidsrisico's.
[3] De Wnt maximeert de bezoldiging van topfunctionarissen in de (semi)publieke sector op 100% van het ministersalaris.

3.1.6. Beleid naleving sanctiewetgeving

In het uitbestedingsbeleid van het fonds is opgenomen dat uitbestede partijen de sanctiewetgeving moeten naleven. Het fonds heeft als aanvullende eisen voor de pensioenuitvoerder en de vermogensbeheerder dat er een procesbeschrijving dient te zijn, er periodiek gerapporteerd moet worden aan het fonds en dat er beheersmaatregelen opgenomen moeten zijn in de ISAE 3402-rapportages.

Ten aanzien van de naleving van de sanctiewetgeving voor verbonden personen van StiPP zijn hierover bepalingen opgenomen in de gedragscode en het integriteitbeleid van het fonds.

3.1.7. Klachten

Het algemeen bestuur heeft twee leden van het uitvoerend bestuur gemandateerd klachten van (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden, aangesloten werkgevers en andere personen die een recht kunnen ontlenen of menen te kunnen ontlenen op basis van de statuten en de reglementen, te behandelen, conform de procedure zoals opgenomen in het klachtenreglement van het fonds. De PUO rapporteert periodiek aan het uitvoerend bestuur over de ontvangen klachten en de afhandeling hiervan (o.b.v. een feedbackrapportage).

3.2. Communicatie

3.2.1. Meerjarig communicatiekader en communicatiejaarplan

StiPP heeft een meerjarig communicatiekader dat ziet op de periode 2023-2025, verlengd tot en met 2026. Vanuit dit kader stelt het uitvoerend bestuur jaarlijks een communicatieplan en communicatiebegroting op en legt deze – ter vaststelling – voor aan het algemeen bestuur.

Het fonds informeert de werkgevers, de deelnemers en de pensioengerechtigden via de website en de portalen van het fonds. Hierop zijn ook de fondsdocumenten (zie bijlage I: Lijst fondsdocumenten) te downloaden. Daarnaast verzendt het fonds aan de (gewezen) deelnemers de Pensioen 1-2-3, de UPO's en de beëindigingberichten, conform de voorschriften uit de Pensioenwet (PW). Tevens informeert het fonds de werkgevers en de deelnemers plus pensioengerechtigden middels periodieke nieuwsbrieven.

3.3. Beheerste en integere bedrijfsvoering

StiPP heeft haar organisatie zo ingericht dat deze een beheerste en integere bedrijfsvoering waarborgt. StiPP waarborgt dit door onder andere de risico's in kaart te brengen en beleid te formuleren om deze risico's te beheersen.

Onderdeel van de beheerste en integere bedrijfsvoering is het vaststellen van sleutelfuncties. StiPP kent, conform IORP II-vereisten, drie sleutelfuncties:

1. risicobeheerfunctie;
2. interne-auditfunctie;
3. actuariële functie.

De sleutelfunctiehouders rapporteren ten minste twee keer per jaar schriftelijk aan het algemeen bestuur. Materiële bevindingen en aanbevelingen meldt de houder aan het algemeen bestuur. De houders vervullen hun taken onafhankelijk. Sleutelfunctiehouders genieten de bescherming van de incidentenregeling en de klokkenluidersregeling.

De taken, verantwoordelijkheden, kennis- en competentievereisten voor de houders zijn opgenomen in een functieprofiel. Het fonds is verantwoordelijk voor de toetsing aan dit profiel en toetst hiermee direct de geschiktheid en betrouwbaarheid van de houders.

Het fonds kent een reglement sleutelfuncties waarin de inrichting, taken, rapportageverplichtingen en de mogelijkheden tot melding zijn opgenomen.

StiPP voert eens in de drie jaar een eigenrisicobeoordeling uit, of zoveel eerder als een substantiële wijziging van het risicoprofiel of de pensioenregeling dat vereist (zie ook paragraaf 6.8.)

4. Pensioenregeling

4.1. Verplichtstelling

Op aanvraag van de sociale partners in de bedrijfstak voor Personeelsdiensten heeft de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid het deelnemen in het fonds per 1 januari 2004 verplicht gesteld voor uitzendkrachten. De verplichtstelling is gebaseerd op de Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds 2000 en is verwerkt in de statuten van het fonds. Bij discussie over de verplichtstelling prevaleren de publicaties in de Staatscourant hieromtrent.

Werkgevers en werknemers die voldoen aan de voorwaarden inzake de verplichtstelling, dienen zich te melden op het moment dat voor hen de aansluitingsplicht c.q. de deelnemingsplicht van toepassing is. De aangesloten werkgever is verantwoordelijk voor het verstrekken van de juiste gegevens die nodig zijn om de pensioenregeling uit te kunnen voeren.

Bij inschrijving in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel wordt een nieuw bedrijf ingedeeld aan de hand van de bedrijfsactiviteiten. Werkgevers die volgens deze indeling aan uitzenden en/of inlenen doen, worden na toetsing of zij voor minimaal 50% van het totale premieplichtig loon op jaarbasis uitzendkrachten ter beschikking stellen door StiPP benaderd voor verplichte aansluiting. Daarnaast worden werkgevers die nieuw zijn, toegevoegd aan het NEN-register of lid zijn geworden van een van de brancheorganisaties, eveneens benaderd voor verplichte aansluiting. Aan werkgevers die worden benaderd voor verplichte aansluiting, wordt gevraagd nadere informatie te verstrekken om de aansluitplicht te beoordelen. Als aan het verzoek tot het verstrekken van nadere informatie, ondanks diverse rappels, niet wordt voldaan, dan wordt aan de hand van de beschikbare informatie een aansluiting gerealiseerd. Eventueel wordt nog een bedrijfsonderzoek bij het bedrijf verricht.

Als een aansluiting is gerealiseerd, dan wordt de werkgever hiervan in kennis gesteld en wordt hem de nodige informatie toegezonden.

Aan de hand van de opgave van de werkgever wordt de pensioenpremie berekend en een premienota vastgesteld. De nota wordt aan de werkgever gezonden.

Wanneer een werkgever met deelnemingsplichtig personeel in dienst verzuimt zich aan te melden bij StiPP en de werkgever wordt op een later tijdstip getraceerd, dan wordt de werkgever met terugwerkende kracht aangesloten.

Voor de volledigheid: onder (aan te sluiten) werkgever wordt in dit verband verstaan een uitzendonderneming of de natuurlijke of rechtspersoon, die voor ten minste vijftig procent (50%) van het totale premieplichtig loon in de zin van artikel 16 Wet financiering sociale verzekeringen op jaarbasis werknemers ter beschikking stelt van opdrachtgevers, zijnde de werkgever in de zin van artikel 7:690 van het Burgerlijk Wetboek, niet zijnde de payrollonderneming of de rechtspersoon die uitsluitend werknemers intraconcern ter beschikking stelt.

4.2. Vrijwillige aansluiting

StiPP is bevoegd om een werkgever die niet onder de werkingssfeer van het fonds valt, onder voorwaarden op vrijwillige basis bij het fonds aan te sluiten. Het bestuur van StiPP kan in deze situatie een uitvoeringsovereenkomst sluiten met een werkgever. Dit kan alleen indien aan minimaal één van de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- de loonontwikkeling bij deze werkgever is ten minste gelijk aan die in de uitzendsector en de werkgever neemt deel in de sociale fondsen van deze bedrijfstak;
- er is sprake van een groepsverhouding tussen de werkgever die zich vrijwillig wil aansluiten en een andere werkgever die onder de werkingssfeer van StiPP valt;
- aansluiting gebeurt aansluitend aan een periode waarin de werkgever wel onder de werkingssfeer van StiPP viel.

De vrijwillige aansluiting wordt vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst tussen StiPP en de aan te sluiten onderneming. StiPP is bevoegd in deze overeenkomst nadere voorwaarden aan de vrijwillige aansluiting te stellen. Deze nadere voorwaarden zijn opgenomen in de statuten van het fonds. Het fonds kent daarnaast een beleid vrijwillige aansluiting.

4.3. Vrijstelling van verplichte deelname

In een aantal door het Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000 voorgeschreven situaties is het fonds op verzoek van een werkgever verplicht vrijstelling te verlenen van deelneming aan de pensioenregeling. Met inachtneming van de voorschriften van het Vrijstellings- en boetebesluit Wet Bpf 2000 kan het fonds ook om andere redenen op verzoek van een werkgever vrijstelling van verplichte deelneming verlenen. Het Vrijstellingsbeleid wordt door het bestuur nader ingevuld en vastgesteld, waaronder de wijze waarop verzoeken voor vrijstelling worden behandeld.

De grondslagen voor de kwantitatieve en kwalitatieve toets uit het Vrijstellingsbeleid worden gepubliceerd op de website van StiPP. Deze grondslagen (waaronder individuele salarisontwikkeling, ontslagkansen en invalideringskansen) worden minimaal eens per vijf jaar opnieuw onderzocht en indien noodzakelijk aangepast.

4.4. Deelnemerschap

4.4.1. Deelnemerschap

De exacte definitie van deelnemerschap inclusief alle definities, randvoorwaarden en afwijkingen is opgenomen in het verplichtstellingsbesluit uitzendkrachten. In basis geldt het volgende:

“Het deelnemen in de pensioenregeling van StiPP is verplichtgesteld voor uitzendkrachten die op basis van een uitzendovereenkomst werkzaam zijn voor een uitzendonderneming, vanaf de eerste dag van de maand waarin zij de leeftijd van 18 jaar bereiken tot de eerste dag van de maand waarin zij de leeftijd van 67 jaar bereiken.”

4.4.2. Voortzetting dekking nabestaandenpensioen na beëindiging deelnemerschap voor risico fonds

De pensioenregeling van StiPP voorziet in een nabestaandenpensioen (partner- en wezenpensioen) op risicobasis. De dekking van dit nabestaandenpensioen wordt voortgezet voor risico fonds na beëindiging van de deelneming. De periode waarin deze voortzetting geldt en de hoogte van de dekking tijdens deze periode is vastgelegd in het pensioenreglement.

4.4.3. Vrijwillige voortzetting dekking nabestaandenpensioen na beëindiging deelnemerschap d.m.v. uitruil

Na de beëindiging van de deelneming en de voortzetting van de dekking van het nabestaandenpensioen voor risico fonds (zie voorgaande paragraaf), kan de gewezen deelnemer er onder voorwaarden voor kiezen om de risicodekking voor nabestaandenpensioen vrijwillig voort te zetten voor een periode van maximaal 15 jaar. De gewezen deelnemer heeft hierbij de keuze om:

- de risicodekking voor partnerpensioen voort te zetten; of
- de risicodekking voor wezenpensioen voort te zetten; of
- de risicodekkingen voor partner- en wezenpensioen voort te zetten.

Bij deze vrijwillige voortzetting worden de risicopremies onttrokken uit het pensioenkapitaal van de gewezen deelnemer. De voorwaarden voor deze vrijwillige voortzetting, als ook de hoogte van de risicopremies, zijn vastgelegd in het pensioenreglement.

4.4.4. Vrijwillige voortzetting

StiPP is bevoegd individuele (gewezen) deelnemers toe te staan de deelneming in het fonds na beëindiging van de deelneming vrijwillig voort te zetten.

Met vrijwillige voortzetting is het mogelijk dat de gewezen deelnemer voor een periode van maximaal drie jaar vanaf de beëindiging van de dienstbetrekking de deelneming voor eigen rekening voortzet. Hierbij gelden de volgende voorwaarden:

- de pensioenregeling wordt ongewijzigd voortgezet;
- de voortzetting voor eigen rekening is niet mogelijk indien betrokkene van een andere fiscaal gefaciliteerde oudedagsvoorziening gebruik maakt.

Een verzoek tot vrijwillige voortzetting van de opbouw van het ouderdomspensioen moet worden gedaan binnen negen maanden na het einde van de deelneming. De periode van vrijwillige voortzetting mag in totaal de maximale duur van drie jaar niet overschrijden, behoudens de uitzonderingen zoals genoemd in het pensioenreglement.

Het fonds kan nadere voorwaarden aan de vrijwillige voortzetting verbinden.

4.4.5. Premievrije voortzetting bij arbeidsongeschiktheid

De pensioenregeling van StiPP voorziet in de mogelijkheid van premievrije deelneming bij arbeidsongeschiktheid. Het fonds kent, op basis van de door UWV beschikbaar gestelde gegevens, actief premievrijstelling toe indien een deelnemer hier conform het pensioenreglement recht op heeft.

4.5. Kenmerken pensioenregeling

Per 1 januari 2026 is er sprake van één pensioenregeling voor de uitzendsector., Deze pensioenregeling voorziet in de opbouw van een pensioenkapitaal ten behoeve van ouderdoms- en partnerpensioen en een risicogedekt wezenpensioen vanaf pensioendatum, in een risicodekking voor partner- en wezenpensioen in geval van overlijden voor de pensioendatum en in een risicodekking in de vorm van premievrije deelneming in geval van arbeidsongeschiktheid. De voorwaarden voor de genoemde risicodekkingen zijn opgenomen in het pensioenreglement.

Voor de inhoud van de pensioenregeling wordt verwezen naar het pensioenreglement (www.stippensioen.nl).

4.5.1. Beleggingskeuzes

StiPP biedt, buiten de keuzes die wettelijk zijn vastgelegd, binnen het beleggingsbeleid in beginsel geen individuele beleggingskeuzes aan (gewezen) deelnemers. De standaard lifecycle is afgestemd op de aankoop van een variabel pensioen met weinig risico bij het fonds of een vastgestelde uitkering bij een pensioenverzekeraar. Deze lifecycle bouwt de beleggings- en renterisico's af richting de pensioendatum.

In afwijking van de standaard lifecycle biedt StiPP aan (gewezen) deelnemers van 57 jaar en ouder de mogelijkheid om een voorlopige keuze te maken voor beleggen voor een variabel pensioen met meer risico en daarmee voor te sorteren op een dergelijk product bij een pensioenverzekeraar. Deze keuze wordt actief voorgelegd aan actieve deelnemers en aan gewezen deelnemers met een kapitaal boven een door het bestuur vastgestelde kapitaalgrens [4] (zie Bijlage II). Wanneer (gewezen) deelnemers geen keuze maken, is de default de lifecycle die voorsorteert op een variabele uitkering met weinig risico. Het is mogelijk maandelijks te switchen tussen beide lifecycles.

[4] Deze kapitaalgrens wordt jaarlijks bepaald door op basis van de afkoopgrens op pensioendatum en het overrendement in de periode 57 jaar tot pensioendatum in een positief scenario.

De strategische beleggingsmixen voor beide lifecycles zijn als volgt:

Percentage zakelijke waarden in strategische beleggingsmix

Aantal jaren tot pensioen	16+	13-15	11-12	9-10	7-8	5-6	3-4	1-2
Gericht op variabel pensioen met weinig risico	80%	73%	66%	54%	42%	31%	19%	8%
Gericht op variabel pensioen met meer risico (doorbeleggen)	n.v.t. [5]	n.v.t. [5]	66%	62%	56%	49%	43%	37%

Het niet-vermelde deel van de beleggingsmix wordt belegd in vastrentende waarden.

Bij de voorlopige keuze (57 jaar) wordt de verwachte ontwikkeling van het kapitaal vermeld. Voor het bepalen van deze ontwikkeling worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De ontwikkeling is gebaseerd op de uitkomsten van doorrekeningen van DNB-scenario's met betrekking tot de uniforme rekenmethodiek voor pensioenuitvoerders (URM). Deze scenario's worden ieder kwartaal door DNB geactualiseerd.
- Er wordt in de prognoseberekening, conform de vereisten van de URM, rekening gehouden met (vrijgestelde) toekomstige premies, indien de berekening voor een actieve of een arbeidsongeschikte deelnemer is.
- Er wordt in de prognoseberekening, conform de vereisten van de URM, geen rekening gehouden met de kans op een wijziging van deelnemerstatus, anders dan pensionering bij het bereiken van de pensioenleeftijd.

4.5.2. Pensioenuitkering op pensioendatum

Bij de ingang van het pensioen wordt op basis van het beschikbare pensioenkapitaal vastgesteld hoe hoog de uitkering van het ouderdomspensioen is. Hiertoe wordt een deelnemer zes maanden voorafgaand aan de AOW-datum én, indien geen keuze gemaakt, zes maanden voorafgaand aan de pensioendatum, benaderd voor de aanvraag van het pensioen. Het fonds verstrekt hierbij informatie over de keuzemogelijkheden op pensioendatum, waaronder de keuze voor de aankoop van een variabele uitkering met weinig risico bij het fonds, een vastgestelde ('vaste') uitkering bij een pensioenverzekeraar of een variabele uitkering met meer risico bij een pensioenverzekeraar.

Het fonds begeleidt de deelnemer bij de keuze voor een uitkering door het gebruik van het standaardmodel vast/variabel pensioen[6]. Daarnaast biedt StiPP, door middel van de website https://stipp.metpensioen.nl, inzicht in de mogelijke hoogtes van variabele uitkeringen en van vaste uitkeringen die op de markt kunnen worden aangekocht.

[5] De lifecycle gericht op variabel pensioen met meer risico kan gekozen worden vanaf tien jaar voor pensioendatum. In de periode tot tien jaar voor pensioendatum bestaat deze lifecycle feitelijk niet.

[6] Dit is een wettelijk voorgeschreven model om te communiceren met deelnemers en inzichtelijk te maken wat de verschillen zijn tussen de keuze voor een vast of voor een variabel pensioen.

4.5.2.1. Aankoop variabele uitkering met weinig risico bij StiPP (default)

Bij de ingang van het pensioen wordt op basis van het beschikbare pensioenkapitaal van de (gewezen) deelnemer een variabele uitkering met weinig risico bij StiPP aangekocht (default). Dit gebeurt met behulp van maandelijks wijzigende inkoopfactoren en met inachtneming van de geldende afslag voor het vullen van de risicodelingsreserve (zie hoofdstuk 5). Een kapitaal dat onder de afkoopgrens (zie Bijlage II) ligt, wordt op pensioendatum afgekocht, mits de deelnemer hiermee instemt.

4.5.2.2. Aankoop vastgestelde uitkering bij pensioenverzekeraar

Een (gewezen) deelnemer heeft bij ingang van het pensioen het recht om met zijn beschikbare pensioenkapitaal een vastgestelde uitkering aan te kopen bij een pensioenverzekeraar ('shoprecht'). De keuze hiervoor wordt zes maanden voor de AOW-datum respectievelijk de pensioendatum actief voorgelegd aan de (gewezen) deelnemer. Het fonds draagt na verzoek voor de aankoop van een vastgestelde uitkering bij een pensioenverzekeraar, en mits voldaan aan de voorwaarden, op of rond de pensioendatum het beschikbare pensioenkapitaal over naar de verzekeraar van keuze.

4.5.2.3. Aankoop variabele uitkering met meer risico bij pensioenverzekeraar

Een (gewezen) deelnemer heeft bij ingang van het pensioen het recht om met zijn beschikte pensioenkapitaal een variabele uitkering met meer risico aan te kopen bij een pensioenverzekeraar ('shoprecht'). De keuze hiervoor wordt zes maanden voor de AOW-datum respectievelijk de pensioendatum actief voorgelegd aan de (gewezen) deelnemer. Het fonds draagt na verzoek voor de aankoop van een variabel pensioen bij een pensioenverzekeraar, en mits voldaan aan de voorwaarden, op of rond de pensioendatum het beschikbare pensioenkapitaal over naar de verzekeraar van keuze.

4.5.2.4. Aankoop nabestaandenpensioen

Bij ingang van het nabestaandenpensioen als gevolg van overlijden van de (gewezen) deelnemer voor de pensioendatum wordt een variabele pensioenuitkering met weinig risico bij StiPP aangekocht. Een nabestaande heeft geen 'shoprecht'. Dit geldt ongeacht de bron van deze variabele pensioenuitkering (i.e. overgangsrecht en/of risicodekking).

5. Financiële opzet: balansposten

De balans van het pensioenfonds ziet er, versimpeld, als volgt uit:

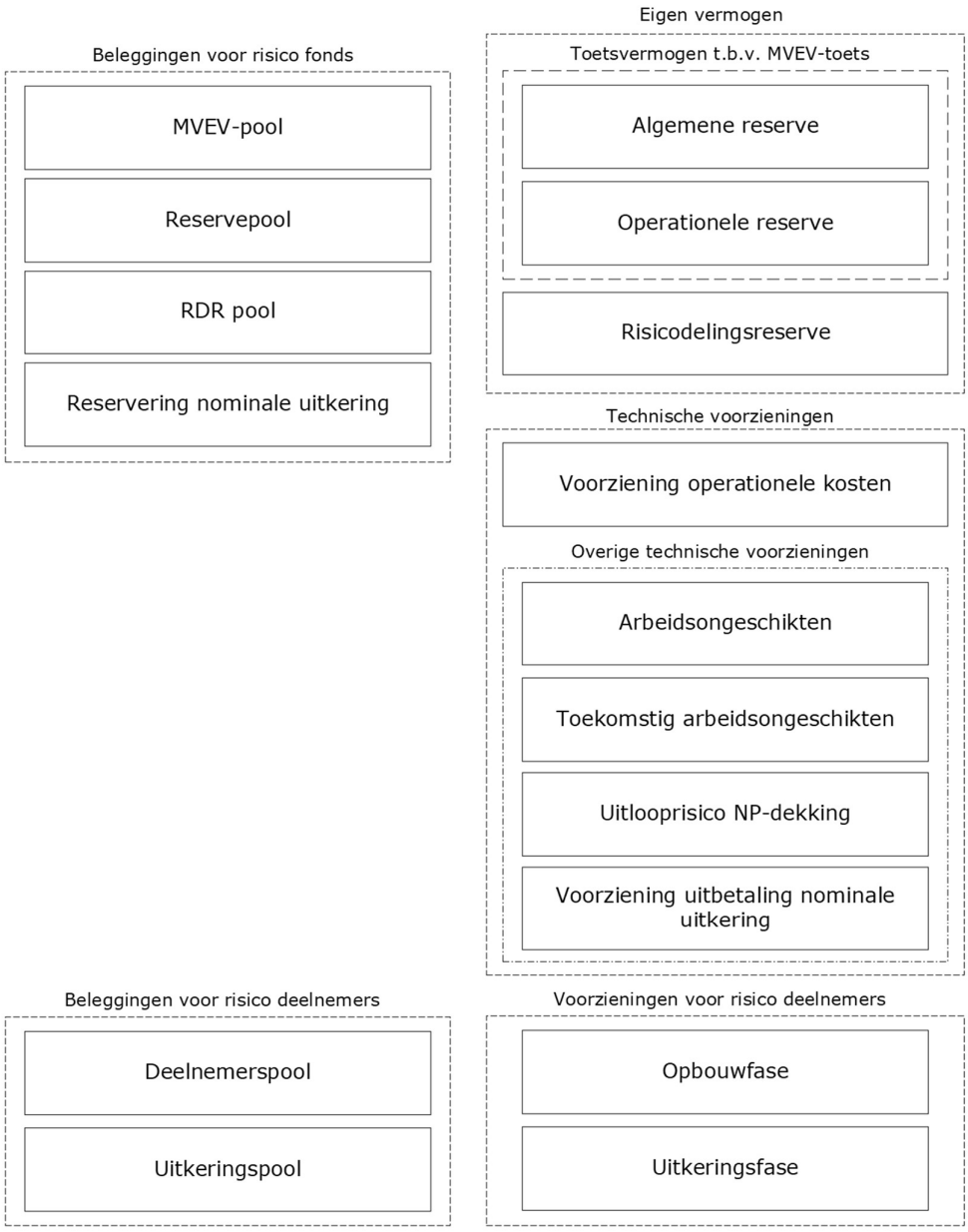

De versimpelde balans bestaat uit vijf bouwstenen. Deze worden beschreven in de volgende hoofdstukken/paragrafen:

- Beleggingen voor risico fonds – zie paragraaf 7.2
- Beleggingen voor risico deelnemers – zie paragraaf 7.2
- Eigen vermogen – zie paragraaf 5.3
- Technische voorzieningen – zie paragraaf 5.1
- Voorzieningen voor risico deelnemers – zie paragraaf 5.2

5.1. Technische voorzieningen

5.1.1. Voorziening operationele kosten

De voorziening operationele kosten (ook bekend als 'kostenvoorziening' of 'voorziening uitvoeringskosten') heeft als doel om toekomstige kosten te dekken die voortvloeien uit reeds bestaande, contractuele of wettelijke verplichtingen. Het is hierbij dus al duidelijk dat bepaalde kosten in de toekomst kunnen ontstaan, gebaseerd op afspraken en verplichtingen die in het verleden zijn aangegaan. Voor het bepalen van de omvang van deze voorziening maakt het fonds jaarlijks een realistische en concrete inschatting van de toekomstige uitvoeringskosten voor de afwikkeling van de tot de datum van vaststelling opgebouwde pensioenverplichtingen.

5.1.1.1. Gehanteerde uitgangspunten laatste vaststelling

Bij de vaststelling van de omvang van de voorziening operationele kosten per 31 december 2025 zijn de volgende uitgangspunten ten aanzien van kostencomponenten, ontwikkeling van het deelnemersbestand en financiële gegevens gehanteerd. Het betreft de situatie dat het fonds gesloten is en afgewikkeld wordt.

- Cao-partijen beëindigen het uitvoeringsreglement met StiPP op een toekomstig moment. Dit toekomstig moment ligt minimaal twee jaar in de toekomst
- Bij de feitelijke beëindiging van het uitvoeringsreglement of op een later moment vindt een collectieve waardeoverdracht plaats (conform artikel 84 Pensioenwet) naar een andere pensioenuitvoerder. Bij deze andere pensioenuitvoerder zal een kostenvoorziening worden gevormd of zal een vermogen worden gevraagd als onderdeel van de overdrachtswaarde ter dekking van de kosten die horen bij de afwikkeling van de StiPP-populatie.
- Voor de implementatiekosten van de overnemende partij is aangenomen dat een bedrag van € 500.000 voor rekening van het fonds komt. De implementatiekosten worden gefinancierd via het reguliere proces van premie-opslag en uitvoeringskosten.
- De huidige kosten zijn gebaseerd op het budget 2026.
- Per kostensoort is er sprake van een afslag op de kosten vanaf het moment van collectieve waardeoverdracht (i.e. na twee jaar). Deze afslagen zijn opgenomen in Bijlage III.
- Per kostensoort is er sprake van een splitsing tussen vaste kosten en variabele kosten. De vaste kosten zijn onafhankelijk van de omvang van het pensioenfonds (in termen van aantallen deelnemers), de variabele kosten zijn bepaald per deelnemer met onderscheid naar gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Zowel de vaste kosten als de variabele kosten stijgen jaarlijks met prijsinflatie conform het ingroeipad. De splitsing naar vast/variabel en het ingroeipad van de prijsinflatie zijn opgenomen in Bijlage III.
- Per kostensoort wordt een bepaald percentage toegerekend aan vermogensbeheer. Deze percentages zijn opgenomen in Bijlage III.
- Er wordt uitgegaan van een kostenverlaging als gevolg van efficiency. Deze verlaging is 2% per jaar gedurende de eerste 25 jaar.
- De verhouding tussen vaste en variabele kosten is gemaximeerd op 65/35. Met andere woorden: de vaste kosten zijn maximaal 65% van de totale kosten.
- Voor de benodigde projectie van het deelnemersbestand wordt het volgende aangenomen:
    - Sterfte vindt plaats op basis van de grondslagen van het pensioenfonds (overlevingstafel en ervaringssterfte);
    - Pensionering vindt plaats op leeftijd 67 jaar;
    - Afkoop/shoprecht op pensioendatum: 65% voor huidige actieve deelnemers en 90% voor huidige gewezen deelnemers koop zijn/haar pensioen af of kiest voor een uitkering elders.

- Voorafgaand aan de projectie wordt, ten opzichte van het huidige deelnemersbestand, aangenomen dat 50% van de huidige actieve deelnemers een waardeoverdracht doet.

5.1.2. Voorziening arbeidsongeschikten

Dit betreft een overige technische voorziening voor deelnemers die vrijgesteld zijn van premiebetaling als gevolg van arbeidsongeschiktheid. De voorziening wordt vastgesteld als de contante waarde van de vrijgestelde gelijkblijvende staffelpremie, verhoogd met een opslag voor nabestaandenpensioen en kosten. Deze opslagen komen overeen met de opslagen in de (reguliere) premie (zie paragraaf 6.1.2).

Bij het vaststellen van de voorziening arbeidsongeschikten wordt geen rekening gehouden met revalidatie.

5.1.3. Voorziening toekomstig arbeidsongeschikten

Dit betreft een overige technische voorziening voor deelnemers die ziek zijn en mogelijk binnen twee jaar arbeidsongeschikt worden. De voorziening voor toekomstige arbeidsongeschikten is gelijk aan tweemaal de risicopremie voor het premievrijstellingsrisico. Per 31 december van enig jaar betreft dit de risicopremie voor het premievrijstellingsrisico van dat jaar en het voorgaande jaar. Op kwartaalbasis monitort het fonds het resultaat op arbeidsongeschikt en op jaarbasis wordt beoordeeld of er reden is de premiesamenstelling aan te passen.

5.1.4. Voorziening uitlooprisico NP-dekking

Dit betreft een overige technische voorziening voor deelnemers die niet langer meer actief zijn, maar waarvoor wel een verplichte voortzetting van de dekking van het nabestaandenpensioen geldt. Deze voortzetting is beschreven in paragraaf 4.4.2. De omvang van deze voorziening wordt periodiek bepaald als de contante waarde van de naar verwachten toe te kennen nabestaandenuitkeringen als gevolg van de voortgezette dekking van het nabestaandenpensioen.

5.1.5. Voorziening uitbetaling nominale uitkering

Dit betreft een overige technische voorziening gerelateerd aan nog uit te keren uitkeringen. Het gaat hierbij om:

- Uitkeringen ouderdomspensioen en/of nabestaandenpensioen waarvan gegevens van de begunstigde(n) onbekend zijn;
- Uitgestelde uitkering bedrag ineens [7].

De uitkeringen ouderdomspensioen en/of nabestaandenpensioen worden alsnog uitgekeerd, zodra de gegevens van de begunstigde bekend worden. Als vijf jaar na ingang van het ouderdoms- respectievelijk nabestaandenpensioen de gegevens van de begunstigde nog altijd onbekend zijn, vervallen de nominale uitkeringen aan de algemene reserve. Indien nadien de begunstigde zich meldt, worden nabetalingen gefinancierd vanuit de algemene reserve.

5.2. Voorzieningen voor risico deelnemers

5.2.1. Opbouwfase

De voorziening opbouwfase is gelijk aan de som van de individuele pensioenkapitalen van alle (gewezen) deelnemers.

[7] Hierbij is vooruitgelopen op de situatie dat een bedrag ineens op pensioendatum mogelijk wordt.

5.2.2. Uitkeringsfase

De voorziening uitkeringsfase is gelijk aan de som van de persoonlijke pensioenvermogens van alle pensioengerechtigden. Het persoonlijke pensioenvermogen wordt voor elke pensioengerechtigde bepaald bij ingang van de pensioenuitkering (zie paragrafen 6.4.2, 6.4.3 en 6.4.4) en bij herziening van de pensioenuitkering na ingang van het pensioen (zie paragraaf 6.4.1). Daarnaast worden de persoonlijke pensioenvermogens maandelijks verhoogd met het behaalde beleggingsrendement.

5.3. Eigen vermogen

5.3.1. Algemene reserve en toetsvermogen

De algemene reserve is de restantpost op de balans. De omvang van de algemene reserve wordt bepaald als het totaal pensioenvermogen minus de voorzieningen en reserves. De algemene reserve vormt samen met de operationele reserve het toetsvermogen. Het toetsvermogen moet in omvang groter dan of gelijk zijn aan het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV) van het fonds (zie paragraaf 5.4.5). In het premiebeleid is een marge opgenomen voor de algemene reserve (zie ook paragraaf 6.1.2).

De resultaten van een boekjaar worden verwerkt via de algemene reserve, tenzij er sprake is van een van de doelen van de operationele reserve (zie volgende paragraaf). Voor zover de operationele reserve daartoe toereikend is [8], worden deze resultaten verwerkt via de operationele reserve.

5.3.2. Operationele reserve

De operationele reserve is gevormd uit collectief onverdeeld vermogen bij de transitie van FTK naar Wtp. De operationele reserve is gevormd ter dekking van de volgende risico's:

- Fondsspecifieke risico's (zie hieronder);
- Niet-hedgeable (restrisico) renterisico van het MVEV;
- Risicodragerschap voor de kostendekkendheid van de premie;
- Actuariële resultaten in pessimistische scenario's;
- Fluctuaties in de voorzieningen risico fonds;
- Het interpretatierisico ten aanzien van het MVEV en voorzieningen risico fonds; en
- Het moeten aanvullen van persoonlijke pensioenvermogens van pensioengerechtigden in verband met gewijzigde inzichten in grondslagen van omzettingsfactoren.

Onder fondsspecifieke risico's vallen het met terugwerkende kracht toekennen van rendementen, de situaties van 'geen premie, wel recht' en afboekingen van oninbare premies.

De resultaten van een boekjaar worden verwerkt via de operationele reserve, indien er sprake is van een van de doelen van de operationele reserve en de operationele reserve daartoe toereikend is. Voor wat betreft de doelen "Actuariële resultaten in pessimistische scenario's" en "Fluctuaties in de voorzieningen risico fonds" geldt dat deze resultaten en fluctuaties ten laste komen van de operationele reserve, indien de marge in de premie ten behoeve van de algemene reserve onvoldoende is ter dekking van deze resultaten en fluctuaties. In die situatie wordt het tekort uit de operationele reserve gehaald en toegevoegd aan de algemene reserve.

[8] De operationele reserve wordt niet aangevuld en mag niet negatief worden.

Aanvullend geldt dat de operationele reserve niet negatief kan worden, dus er kan niet meer worden onttrokken dan beschikbaar.

De operationele reserve is gevormd om in een periode van maximaal vijf jaar vanaf transitiedatum de hiervoor genoemde risico's af te dekken. Aan het eind van deze periode wordt de operationele reserve opgeheven en wordt de waarde van deze reserve gebruikt voor de volgende twee doelen, waarbij de verhouding tussen beide op dat moment zal worden vastgesteld:

- Een deel van de operationele reserve wordt toegevoegd aan de algemene reserve;
- Een deel van de operationele reserve wordt aangewend voor verhoging van de pensioenkapitalen en persoonlijke pensioenvermogens van (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden die op moment van aanwending onderdeel uitmaken van het fonds.

5.3.3. Risicodelingsreserve

De risicodelingsreserve heeft één doel, namelijk het voorkomen van nominale verlagingen van de pensioenuitkeringen in de uitkeringsfase. Hierbij gaat het om verlagingen als gevolg van een gecombineerd effect van positieve dan wel negatieve resultaten op micro-langleven, macro-langleven en beleggingen, als ook effecten als gevolg van de relatieve omvang van de risicodelingsreserve [9]. De werking van de risicodelingsreserve is schematisch weergegeven in onderstaande figuur.

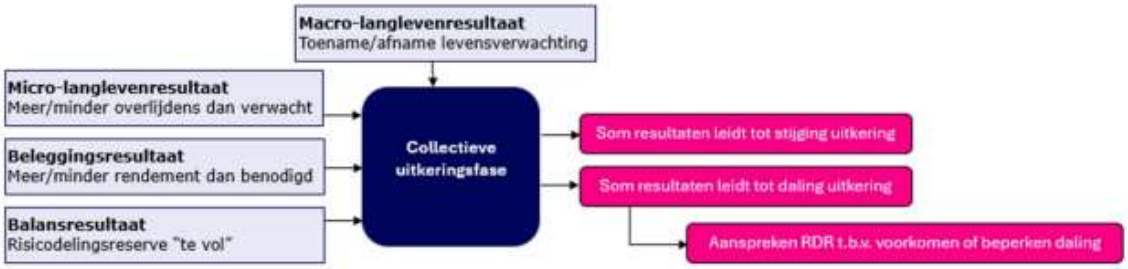

Een aanvulling van de pensioenuitkeringen vanuit de risicodelingsreserve is beperkt tot het lopende jaar. Met andere woorden: het vermogen in de risicodelingsreserve wordt enkel en alleen gebruikt om de lopende uitkeringen aan te vullen. Indien het vermogen in de risicodelingsreserve niet voldoende is om de nominale verlaging volledig te niet te doen, wordt de risicodelingsreserve gebruikt om de nominale verlaging te beperken.

5.3.3.1. Vulregels risicodelingsreserve

De risicodelingsreserve wordt aangevuld door middel van een afslag op het pensioenkapitaal van de deelnemers bij inkoop in de uitkeringsfase van het fonds. Deze vormgeving ligt vast voor de periode 2026 tot en met 2030. Behoudens onvoorziene omstandigheden zal in 2030 de werking van de risicodelingsreserve worden geëvalueerd en indien nodig herijkt.

[9] Als gevolg van ontwikkelingen binnen de uitkeringsfase en op de beleggingen ter dekking van de RDR, zal de verhouding tussen RDR en de som van de persoonlijke pensioenvermogens wijzigen. Als deze verhouding te hoog wordt, wordt een deel van de RDR uitgekeerd aan de pensioengerechtigden. De maximale omvang is opgenomen in Bijlage II.

De risicodelingsreserve wordt ook aangevuld indien sprake is van een overlijden van een (gewezen) deelnemer met bijbehorende ingang van een nabestaandenpensioen, ongeacht of er sprake is van financiering van dit nabestaandenpensioen vanuit overgangsrecht en/of risicodekking.

De afslag op het pensioenkapitaal is zo vastgesteld dat, rekening houdend met aanvulling vanuit de risicodelingsreserve, er voor de ingegane pensioenuitkeringen een kortingskans van maximaal 2,5% bestaat gedurende een periode van tien jaar. De vastgestelde afslag bij inkoop van de pensioenuitkering bij het fonds is gebaseerd op een voor alle deelnemers gelijk percentage van het pensioenkapitaal. Dit percentage is opgenomen in Bijlage II. De afslag in euro's wordt bepaald met de formule: pensioenkapitaal x afslagpercentage.

5.3.3.2. Uitdeelregels risicodelingsreserve

Uitdelen vanuit de risicodelingsreserve gebeurt alleen naar pensioengerechtigden. Dit uitdelen kan uitsluitend plaatsvinden indien door een gecombineerd effect van positieve dan wel negatieve resultaten op micro-langleven, macro-langleven en beleggingen, als ook een eventueel positief effect als gevolg van de relatieve omvang van de risicodelingsreserve[10] de pensioenuitkeringen nominaal lager zouden worden.

Voor het bepalen of er sprake is van een nominale verlaging van de pensioenuitkering wordt niet verder dan één jaar teruggekeken. In onderstaande tabel is dit inzichtelijk gemaakt met een voorbeeld (bij een pensioenuitkering van € 1.000,- in het eerste jaar).

Jaar	Uitkering uit PPV	Gewenste aanvulling uit RDR	Feitelijke aanvulling uit RDR	Totale uitkering in jaar	Toelichting
1	1.000	n.v.t.	0	1.000	
2	900	100	80	980	Door resultaten daalt de uitkering vanuit het PPV. De RDR is niet toereikend om volledig aan te vullen. De totale uitkering daalt hierdoor.
3	990	0	0	990	Door resultaten stijgt de uitkering vanuit het PPV. De totale uitkering is lager dan in jaar 1, maar het fonds kijkt slechts terug tot jaar 2. Er is dus geen aanvulling vanuit de RDR benodigd.

Het fonds kent geen begrenzing op het uitdelen vanuit de risicodelingsreserve ten behoeve van het voorkomen of beperken van een nominale korting. Dit betekent dat in theorie als gevolg van één jaar met een negatief resultaat de volledige risicodelingsreserve kan worden gebruikt.

Het fonds kent een maximale omvang van de risicodelingsreserve. Deze maximale omvang wordt uitgedrukt als een percentage van het vermogen in de uitkeringsfase. Dit percentage is opgenomen in Bijlage II. Indien de omvang van de risicodelingsreserve hoger is dan deze maximale omvang, wordt een

[10] Indien de omvang van de risicodelingsreserve ten opzichte van de persoonlijke pensioenvermogens te hoog wordt, wordt een deel van de risicodelingsreserve uitgedeeld aan de persoonlijke pensioenvermogens. Dit kan alleen maar een positief effect hebben op de pensioenuitkering.

deel van de risicodelingsreserve uniform verdeeld over alle persoonlijke pensioenvermogens, zodanig dat na dit uitdelen de risicodelingsreserve gelijk is aan de maximale omvang. Verder geldt dat dit uitdelen wordt betrokken in het bepalen van een eventuele nominale verlaging. Met andere woorden: er wordt bij een nominale verlaging niet eerst aangevuld om vervolgens een bedrag uit te delen (dit zou leiden tot een nominale stijging van de uitkering), maar dit wordt gecombineerd.

Indien sprake is van een financiële positie waarbij het toetsvermogen van het fonds te laag is ten opzichte van het (minimaal) vereist eigen vermogen (zie paragrafen 5.4.5 en 5.4.6), dan wordt de risicodelingsreserve noch aangesproken voor het aanvullen van dit toetsvermogen noch aangesproken voor het verhogen van pensioenkapitalen en/of persoonlijke pensioenvermogens in verband met de noodzakelijke vermindering. De risicodelingsreserve kan wel voorafgaand aan een vermindering van de pensioenkapitalen en/of persoonlijke pensioenvermogens worden ingezet in lijn met hetgeen eerder in deze paragraaf is beschreven

5.4. Financiële positie

De financiële positie van het fonds wordt uitgedrukt in een dekkingsgraad. In de paragrafen hierna worden de verschillende dekkingsgraden toegelicht. Daarnaast wordt de financiële positie getoetst via de toets op het (minimaal) vereist eigen vermogen.

5.4.1. Actuele dekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad wordt berekend als 100% + het eigen vermogen exclusief risicodelingsreserve gedeeld door het totaal aan voorzieningen.

5.4.2. Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

5.4.3. Reële dekkingsgraad

Conform artikel 7 van de Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling stelt het fonds ook de reële dekkingsgraad vast. Hierbij worden de minimale en maximale parameters uit artikel 23a van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen toegepast.

5.4.4. Vaststelling dekkingsgraden

Het bestuur heeft de wijze waarop de dekkingsgraden worden vastgesteld, de schattingen die gebruikt worden bij het berekenen van de dekkingsgraad en de partijen die hierbij betrokken zijn, vastgelegd in een aparte procedure.

5.4.5. Minimaal vereist eigen vermogen

Het fonds moet een minimaal vereist eigen vermogen (hierna: MVEV) aanhouden. In artikel 11 Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen is opgenomen hoe dit MVEV moet worden bepaald.

Het MVEV bij de voorzieningen voor risico deelnemers bestaat uit drie onderdelen:

- beleggingsrisico: 25% van de netto-beheerslasten in verband met de bedrijfsuitoefening in het afgelopen boekjaar [11];
- overlijdensrisico: 0,3% van het aanwezige risicokapitaal;
- arbeidsongeschiktheidsrisico: maximum van 26% van de gemiddelde bruto-schades over de afgelopen drie boekjaren en 18% van de geboekte risicopremie voor premievrijstelling in het voorgaande boekjaar.

Het MVEV bij de voorzieningen voor risico pensioenfonds bestaat alleen uit beleggingsrisico en is gelijk aan 4% van de voorzieningen voor risico fonds. Op basis van de laatste inzichten is er geen sprake van voorzieningen risico fonds en is deze MVEV-component daarom gelijk aan 0.

Het MVEV op fondsniveau is gelijk aan het MVEV bij de voorzieningen voor risico deelnemers.

5.4.6. Vereist eigen vermogen

Het fonds moet strikt genomen een vereist eigen vermogen (hierna: VEV) aanhouden. In artikel 12 Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen is opgenomen hoe dit VEV moet worden bepaald. Voor de situatie van StiPP geldt dat het VEV gelijk wordt gesteld aan het MVEV.

[11] Indien de beheerslasten voor een periode van vijf jaar of minder zijn vastgelegd.

6. Financiële opzet: beleidskaders

6.1. Premiebeleid

Het pensioenfonds kent een feitelijke premie die onafhankelijk is van de leeftijd van de deelnemer. De hoogte van de feitelijke premie is een uitkomst van onderhandelingen van cao-partijen in de bedrijfstak. Hoewel het bestuur formeel de hoogte van de feitelijke premie vaststelt op grond van de wettelijke en andere verplichtingen, zijn het de sociale partners (cao-partijen) die in de cao de premies vaststellen.

Het fonds verleent, conform artikel 9.1 en 9.2 van het uitvoeringsreglement, geen korting op de feitelijke premie en zal geen gebruik maken van de wettelijke mogelijkheid tot premiekorting of terugstorting.

6.1.1. Feitelijke premie

De feitelijke premie bedraagt 23,4% van de pensioengrondslag. Van deze 23,4% van de pensioengrondslag is reglementair bepaald dat de werkgever maximaal 1/3 in mindering mag brengen op het salaris van de deelnemer.

6.1.2. Benodigde premie

De ontvangen feitelijke premie is bestemd voor de netto-premie (spaarpremie), de risicopremies in verband met overlijden en arbeidsongeschiktheid en een opslag voor kosten en de algemene reserve. De benodigde premie is de som van deze genoemde componenten. De premiestelling van het fonds is zodanig dat de feitelijke premie naar verwachting (minimaal) gelijk is aan de benodigde premie. Een eventueel positief verschil tussen feitelijke premie en benodigde premie is ten behoeve van het eigen vermogen. In onderstaande tabel is de premiestelling voor 2026 opgenomen.

Component benodigde premie	Omvang (% van de pensioengrondslag)
Netto-premie (spaarpremie)	20,00%
Risicopremie in verband met overlijden voor de pensioendatum, inclusief opslag voor RDR	2,24%
Risicopremie in verband met arbeidsongeschiktheid	0,30%
Uitvoeringskosten	0,35%
Algemene reserve	0,51%
Totaal	23,40%

Bij het vaststellen van de risicopremie in verband met overlijden voor de pensioendatum wordt uitgegaan van het onbepaalde partnersysteem. De gehanteerde gehuwdheidsfrequenties zijn gebaseerd op informatie van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

6.2. Kortingsbeleid

Indien het toetsvermogen van het fonds (bestaand uit algemene en operationele reserve) lager is dan het (minimaal) vereist eigen vermogen op twee achtereenvolgende jaareindes, moet het fonds (financiële) maatregelen nemen. Gegeven de beperkte sturingsmiddelen betekent dit dat pensioenkapitalen van

(gewezen) deelnemers en persoonlijke pensioenvermogens van pensioengerechtigden worden verminderd ten gunste van de algemene reserve van het fonds, zodanig dat het toetsvermogen na de vermindering gelijk is aan het (minimaal) vereist eigen vermogen.

6.3. Beleggingsbeleid

Het (strategische) beleggingsbeleid is uitgewerkt in hoofdstuk 7.

6.4. Pensioenbeleid

Onder pensioenbeleid valt een aantal elementen, namelijk:

- De herziening van de pensioenuitkering na ingang van het pensioen
- De omzetting van pensioenkapitaal naar persoonlijke pensioenvermogen en de bepaling van de nominale uitkering (pensioeninkoop bij pensionering bij het fonds)
- De aankoop van een pensioenuitkering bij overlijden
- Afkoop
- De toedeling in verband met sterfteresultaat

In de hierna volgende paragrafen zijn deze elementen uitgewerkt. In Bijlage VIII van deze ABTN is middels voorbeelden verduidelijking gegeven aan deze technische elementen. De teksten in deze paragraaf zijn leidend in geval van discussie.

6.4.1. Herziening van de pensioenuitkering na ingang van het pensioen

Na ingang van de pensioenuitkering wordt deze jaarlijks herzien op 1 januari en wordt de herziene uitkering uitgekeerd vanaf 1 april. Basis voor deze herziening zijn de balanspositie en de economische en demografische uitgangspunten per 1 januari. Bij de herziening van de pensioenuitkering wordt de omvang van de uitkeringspool vergeleken met de omvang van de persoonlijke pensioenvermogens, indien de pensioenuitkering ongewijzigd zou blijven. De omvang van de RDR-pool speelt eveneens een rol, namelijk in lijn met hetgeen is beschreven in paragraaf 5.3.3.2. De persoonlijke pensioenvermogens worden gebaseerd op de actuariële grondslagen, zoals opgenomen in Bijlage III.

6.4.2. Pensioeninkoop bij pensionering bij het fonds[12]

Indien sprake is van een overgang van de opbouwfase naar de uitkeringsfase bij het fonds als gevolg van pensionering, wordt het pensioenkapitaal van de (gewezen) deelnemer omgezet naar een persoonlijk pensioenvermogen en wordt hieruit het jaarrecht bepaald. De pensioenuitkering (in het lopende kalenderjaar) is gelijk aan dit jaarrecht. Het persoonlijk pensioenvermogen is, behoudens een afslag voor het vullen van de risicodelingsreserve, gelijk aan het pensioenkapitaal. De bepaling van het initiële jaarrecht gebeurt op basis van inkooptarieven, waarvan de grondslagen door het bestuur worden vastgesteld. De inkooptarieven worden iedere maand aangepast, tenzij dat naar het oordeel van het bestuur niet wenselijk is. Het bestuur kan naar eigen inzicht afwijken van de hierboven beschreven methodiek. De gehanteerde grondslagen voor 2026 zijn opgenomen in Bijlage III.

[12] Een (gewezen) deelnemer heeft ook de mogelijkheid om met diens pensioenkapitaal een uitkering bij een pensioenverzekeraar aan te kopen, zie paragrafen 4.5.2.2 en 4.5.2.3.

Alleen ouderdomspensioen of ouderdomspensioen en latent partnerpensioen
De (gewezen) deelnemer heeft, indien hij/zij een partner heeft, de keuze voor een jaarrecht van alleen ouderdomspensioen of een jaarrecht van ouderdomspensioen in combinatie met latent partnerpensioen. Voor zowel direct ingaand ouderdomspensioen als latent partnerpensioen worden inkooptarieven bepaald, die vervolgens gecombineerd worden op basis van de voorkeuren van de (gewezen) deelnemer. De mogelijkheden voor de (gewezen) deelnemer zijn opgenomen in het pensioenreglement. Indien de (gewezen) deelnemer geen partner heeft, wordt alleen een jaarrecht ouderdomspensioen ingekocht.

Risicodekking wezenpensioen na pensioendatum
Indien de (gewezen) deelnemer kiest voor risicodekking van wezenpensioen na pensioendatum, worden de risicopremies hiervoor eenmalig op pensioendatum onttrokken uit het pensioenkapitaal nadat de afslag ten behoeve van de risicodelingsreserve heeft plaatsgevonden. De grondslagen voor de risicopremies zijn opgenomen in Bijlage III. Deze grondslagen leiden de facto tot een nihil onttrekking. Het pensioenfonds onderzoekt of bij een nihil onttrekking voor risicodekking wezenpensioen deze dekking aan te bieden via opt-out.

Geen wisselwerking opbouwfase en uitkeringsfase en geen inkoop in “dekkingsgraad” collectieve uitkeringsfase
Het beleggingsbeleid van de opbouwfase en de uitkeringsfase worden onafhankelijk van elkaar vastgesteld. Dit kan betekenen dat er ook daadwerkelijk een verschillend beleggingsbeleid wordt gevoerd, wat op pensioendatum niet aansluit. Als gevolg daarvan is er geen basis om bij de pensioeninkoop rekening te houden met de gerealiseerde rendementen in de opbouwfase en de koersontwikkeling in de uitkeringsfase. Hierdoor kan het voorkomen dat een (gewezen) deelnemer zowel in de opbouwfase profijt heeft van gunstige beleggingsrendementen en gelijktijdig profijt heeft van inkoop tegen een lage koers in de uitkeringsfase (of v.v.). Dergelijke effecten zijn voor het pensioenfonds een gegeven.

Eenzelfde redenatie kan worden gevolgd bij pensioeninkoop ten aanzien van de ontwikkeling binnen de uitkeringsfase. Als de verhouding tussen het vermogen in de uitkeringspool en de waarde van de uitkeringen van bestaande pensioengerechtigden afwijkt van 100% (de facto een “dekkingsgraad” die afwijkt van 100%), dan zou dit kunnen betrokken bij het bepalen van de inkoopfactor. Een nieuwe gepensioneerde zou zich in dat geval inkopen tegen de op dat moment geldende dekkingsgraad. Hiervoor geldt dat het bestuur dit niet meeweegt. Uitvoeringstechnisch wordt reeds de rente van een maand oud (zie grondslagen in Bijlage I) gehanteerd. Het hanteren van een dekkingsgraad heeft naar verwachting een kleiner effect dan deze rente. Om die reden is ervoor gekozen om de inkoopfactoren op dit punt uitvoeringstechnisch eenvoudig te houden. Aanvullend ligt de verwachte dekkingsgraad, gegeven het beleggingsbeleid in de uitkeringsfase, dicht bij 100%, waardoor het effect van dekkingsgraadafhankelijke inkoop op de uitkering van de deelnemer een zeer beperkt effect heeft.

6.4.3. Aankoop pensioenuitkering voor nabestaanden bij overlijden voor de pensioendatum

Indien sprake is van overlijden voor de pensioendatum, wordt het persoonlijk pensioenvermogen voor het nabestaandenpensioen als volgt bepaald.

Er ontstaat een jaarrecht op basis van de risicodekking bij overlijden. Het persoonlijke pensioenvermogen van de nabestaande wordt bepaald als dit jaarrecht maal het inkooptarief voor direct ingaand

nabestaandenpensioen op basis van de grondslagen in Bijlage III exclusief een vulling voor de risicodelingsreserve [13].

In geval de overleden (gewezen) deelnemer voor 1 januari 2026 al een pensioenkapitaal had opgebouwd, wordt dit pensioenkapitaal, inclusief rendementen (positief of negatief) die sindsdien zijn behaald over dit pensioenkapitaal, toegevoegd aan het persoonlijke pensioenvermogen van de nabestaande(n) op basis van de grondslagen in Bijlage III, indien deze nabestaande(n) voldoen aan het partner- en/of kindbegrip zoals gold per 31 december 2025. Een deel van dit pensioenkapitaal wordt toegevoegd aan de risicodelingsreserve [14].

Het totaal persoonlijk pensioenvermogen op basis van de twee hierboven genoemde bronnen wordt omgezet in een jaarrecht op basis van de grondslagen uit Bijlage III. De pensioenuitkering (in het lopende kalenderjaar) is gelijk aan het genoemde jaarrecht.

Indien sprake is van zowel partner- als wezenpensioen, dan wordt bij de hierboven beschreven omzetting rekening gehouden met de verdeling tussen partner- en wezenpensioen op basis van de bepalingen in het pensioenreglement.

6.4.4. Aankoop pensioenuitkering voor nabestaanden bij overlijden na de pensioendatum

Indien sprake is van overlijden na de pensioendatum, wordt het persoonlijk pensioenvermogen voor het nabestaandenpensioen als volgt bepaald.

Het jaarrecht voor het nabestaandenpensioen is bekend, omdat op de pensioendatum de verhouding tussen ouderdomspensioen en partnerpensioen is bepaald en doordat het ouderdomspensioen in de maand van overlijden bekend is. Dit jaarrecht wordt vermenigvuldigd met het omzettingstarief op basis van de grondslagen zoals opgenomen in Bijlage III om te komen tot een persoonlijk pensioenvermogen. De pensioenuitkering (in het lopende kalenderjaar) is gelijk aan het berekende jaarrecht.

Indien sprake is van zowel partner- als wezenpensioen, wordt bij de hierboven beschreven berekening rekening gehouden met de verdeling tussen partner- en wezenpensioen op basis van de bepalingen in het pensioenreglement en hetgeen is vastgelegd bij pensioeningang.

6.4.5. Afkoop, anders dan door overlijden

In geval van afkoop van een pensioenkapitaal, wordt het volledige pensioenkapitaal uitgekeerd. Dit geldt ook voor afkoop op pensioendatum, waarbij het pensioenkapitaal immers nog niet is omgezet in een persoonlijk pensioenvermogen.

6.4.6. Afkoop in geval van overlijden

In geval van overlijden voor de pensioendatum wordt het jaarrecht op nabestaandenpensioen op basis van de risicodekking bij overlijden en het pensioenkapitaal dat valt onder het overgangsrecht bepaald. Als dit jaarrecht lager is dan de wettelijke afkoopgrens op basis van artikel 66 Pensioenwet, wordt dit jaarrecht

[13] Ter illustratie: bij een jaarrecht gelijk aan € 10.000, een inkooptarief conform Bijlage III van 10,26 (inclusief 2,6% voor de RDR) is het persoonlijke pensioenvermogen gelijk aan € 10.000 x 10,26 / (1+2,6%) = € 100.000. De toevoeging aan de risicodelingsreserve (gelijk aan 2,6% / (1+2,6%) x € 100.000 = € 2.534 en wordt voldaan vanuit de algemene reserve.

[14] Ter illustratie: bij een kapitaal vanuit restitutie gelijk aan € 10.000 en een vulling van de RDR gelijk aan 2,6% wordt 2,6% x € 10.000 = € 260 toegevoegd aan de risicodelingsreserve. Het restant van het kapitaal (€ 9.740) vormt het persoonlijk pensioenvermogen.

afgekocht. De afkoopwaarde wordt bepaald op basis van het jaarrecht op basis van de risicodekking bij overlijden in combinatie met de wettelijke waardeoverdrachtstarieven. Deze afkoopwaarde wordt verhoogd met het pensioenkapitaal dat valt onder het overgangsrecht.

In geval van overlijden vanaf de pensioendatum wordt het jaarrecht op nabestaandenpensioen bepaald in lijn met paragraaf 4.5.2.4. Als dit jaarrecht lager is dan de wettelijke afkoopgrens op basis van artikel 66 Pensioenwet, wordt dit jaarrecht afgekocht. De afkoopwaarde wordt bepaald op basis van het genoemde jaarrecht in combinatie met de wettelijke waardeoverdrachtstarieven.

6.4.7. Niet-opgevraagde pensioenen

Indien een pensioengerechtigde op pensioendatum onvindbaar is of bepaalde gegevens om over te gaan tot pensioenuitkering ontbreken, wordt verondersteld dat het pensioen ingaat op basis van default keuzes. Gedurende de periode dat deze situatie voortduurt, maar maximaal vijf jaar, worden de pensioenuitkeringen toegevoegd aan de voorziening uitbetalingen nominale uitkering (zie paragraaf 5.1.5) en is het persoonlijk pensioenvermogen van de betreffende pensioengerechtigden onderdeel van de voorziening uitkeringsfase (zie paragraaf 5.2.2). Indien na vijf jaar niet is overgegaan tot daadwerkelijke uitkering, vervallen de gereserveerde nominale uitkeringen en het persoonlijk pensioenvermogen aan de algemene reserve. Indien nadien een pensioengerechtigde zich toch meldt, zal op dat moment worden overgegaan tot nabetaling van gemiste uitkering vanuit de algemene reserve en wordt op dat moment op basis van de keuzes van de pensioengerechtigde eventueel een persoonlijk pensioenvermogen gevormd vanuit de algemene reserve.

6.4.8. Toedeling sterfteresultaat

Voor StiPP als verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds geldt dat de toedelingskring voor het jaarlijkse sterfteresultaat gelijk is aan alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Het jaarlijkse sterfteresultaat wordt in euro's bepaald en vervolgens toegevoegd dan wel onttrokken aan de pensioenkapitalen en persoonlijke pensioenvermogens middels een uniforme relatieve aanpassing. Dit houdt in dat elke (gewezen) deelnemer en pensioengerechtigde dezelfde procentuele wijziging van diens pensioenkapitaal respectievelijk persoonlijk pensioenvermogen krijgt als gevolg van de toedeling van het sterfteresultaat [15].

Het jaarlijkse sterfteresultaat is de som van:

- Pensioenkapitalen van overleden (gewezen) deelnemers;
- Persoonlijke pensioenvermogens van overleden pensioengerechtigden; en
- Persoonlijke pensioenvermogens van gepensioneerden gerelateerd aan overleden medeverzekerde partners.

Het jaarlijkse sterfteresultaat wordt verminderd met:

- Persoonlijke pensioenvermogens van nieuwe nabestaanden, voor zover niet ontstaan uit de risicodekking bij overlijden; en
- Afgekocht pensioen in geval van overlijden (zie paragraaf 6.4.6), waarbij de afkoopwaarde wordt bepaald op de grondslagen van het fonds.

[15] Het pensioenfonds relateert de verdeling van het sterfteresultaat dus niet aan de leeftijdsafhankelijke biometrische rendementen (via de leeftijdsafhankelijke sterftekansen).

Het jaarlijks sterfteresultaat bevat geen component in verband met de toekenning van beschermingsrendementen voor micro-langlevenrisico. StiPP kent geen beschermingsrendementen voor micro-langlevenrisico toe, niet aan (gewezen) deelnemers en ook niet aan pensioengerechtigden.

6.4.9. Vrijwillige voortzetting

In paragraaf 4.4.4 is opgenomen dat een gewezen deelnemer onder voorwaarden de pensioenregeling voor eigen rekening kan voortzetten. Vrijwillige voortzetting van de pensioenregeling, inclusief de bijbehorende risicodekkingen eindigt uiterlijk op de AOW-datum van de deelnemer, zijnde de pensioendatum in de pensioenregeling.

6.4.10. Vrijwillige voortzetting dekking nabestaandenpensioen

Een gewezen deelnemer heeft de mogelijkheid om -onder voorwaarden-

- de risicodekking voor partnerpensioen voort te zetten; of
- de risicodekking voor wezenpensioen voort te zetten; of
- de risicodekkingen voor partner- en wezenpensioen voort te zetten.

Omdat het bij een vrijwillige risicodekking om een selecte, mogelijk zeer kleine groep deelnemers gaat met een verhoogd risicoprofiel wordt rekening gehouden met een zogenaamde anti-selectieopslag. Deze is vastgesteld op 15% (zie Bijlage III), maar kan op elk moment worden gewijzigd door het bestuur voor toekomstige risicopremies.

6.5. Actuariële risico's en sturingsmiddelen

De actuariële risico's van het fonds hebben betrekking op:

- het risico van uitkering uit risicodekking bij overlijden; en
- het risico van premievrije voortzetting bij arbeidsongeschiktheid.

Deze actuariële risico's komen volledig voor risico van het fonds en zijn dus niet elders verzekerd.

Onderbouwing keuze eigen beheer

De keuze om de actuariële risico's in eigen beheer te houden is met name gebaseerd op het principe van het verantwoord nemen van risico's. Het in eigen beheer houden van actuariële risico's mag geen gevaar vormen voor de solvabiliteit of continuïteit van StiPP. Het fonds heeft daarbij de keuze om, naast het in eigen beheer houden, claims geheel of gedeeltelijk te verzekeren op basis van een kapitaalverzekering. Daarbij wordt eveneens gekeken welk bedrag aan claims StiPP zelf kan dragen en of de kosten van herverzekeren opwegen tegen het mitigeren van de betreffende risico's.

Uit de resultaten van de afgelopen jaren blijkt dat het in eigen beheer houden van de risico's van overlijden en arbeidsongeschiktheid verantwoord is en dat herverzekeren van de betreffende risico's niet nodig is. Jaarlijks wordt geëvalueerd of het in eigen beheer houden van verzekeringsrisico's verantwoord is en of de gehanteerde grondslagen ten aanzien van invalidering en overlijden realistisch zijn.

6.5.1. Sturingsmiddelen

Gegeven het feit dat er sprake is van een flexibele premieregeling is het aantal sturingsmiddelen beperkt. Daarbij komt dat het bestuur een opdracht heeft aanvaard met daarin vastgesteld het niveau van de feitelijke premie (23,4% van pensioengrondslagsom), de minimale netto-premie (20,0% van de pensioengrondslagsom) en een minimaal niveau voor de risicodekking bij overlijden (35,0% van het salaris voor partnerpensioen en 15,0% van het salaris voor wezenpensioen).

Het verschil tussen de feitelijke premie en de benodigde premie bij de minimale niveaus voor netto-premie en risicodekking bij overlijden is de sturingsruimte voor het fonds. Daarnaast kan, als laatste redmiddel, het kortingsbeleid worden ingezet, indien de financiële positie van het fonds ontoereikend is.

6.6. Risicohouding

De kern van het integraal risicomanagement van StiPP is het risicomanagementproces. Dit proces bestaat uit meerdere bouwstenen die tezamen het raamwerk van het risicomanagement vormen. Dit raamwerk ziet er als volgt uit:

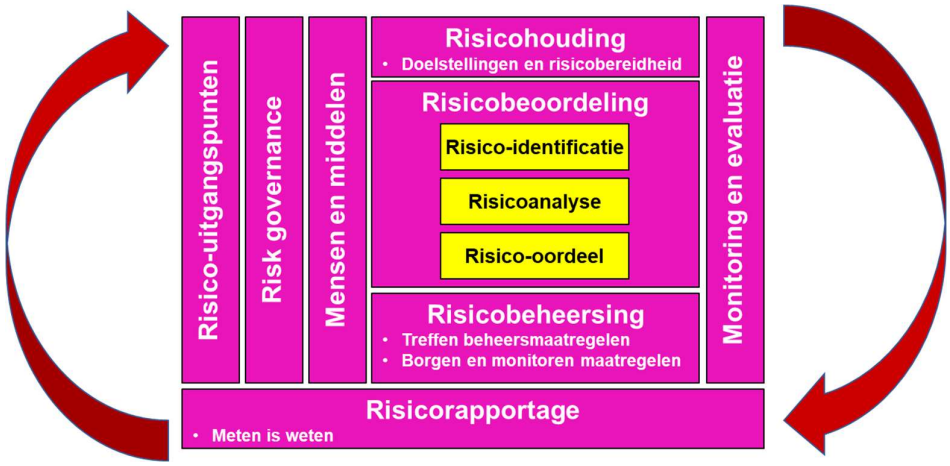

Het raamwerk is gebaseerd op een internationale standaard voor risicomanagement, te weten *ISO 31000 – Risk Management*. Dit raamwerk en de bouwstenen ervan zijn uitgewerkt en vastgelegd in het Beleid Integraal Risicomanagement van StiPP. Naast de vaststelling van de risico-uitgangspunten en de organisatie van het risicomanagement begint het risicobeheer met de vaststelling van de risicohouding van het fonds.

Bovendien is in de Pensioenwet (artikel 102a) vastgelegd dat het bestuur van een pensioenfonds in overleg met de overige organen van het pensioenfonds zorgdraagt voor de vastlegging van de doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding van het pensioenfonds.

De risicohouding vormt de basis voor:

- de aanvaarding van de opdracht van de sociale partners door het pensioenfonds;
- het vaststellen van het beleid door het algemeen bestuur;
- de verantwoording achteraf van het algemeen bestuur over het gevoerde beleid.

StiPP maakt onderscheid tussen een kwalitatieve en een kwantitatieve risicohouding. Ze geven beide aan in welke mate het fonds bereid is (bepaalde) risico's te lopen om de (strategische) doelstellingen te bereiken. De kwalitatieve risicohouding is in het Beleid Integraal Risicomanagement mede op basis van de missie, visie en strategie geconcretiseerd voor de bij het fonds geïdentificeerde risico's. Hierbij wordt een fondsspecifieke indeling gebruikt, te weten:

- lage risicohouding ('risicomijdend'):
  het risico wordt vermeden, tenzij er uitzonderlijke omstandigheden zijn waardoor het risico wordt geaccepteerd;
- gematigde risicohouding ('risicodragend'):
  het risico wordt geaccepteerd indien de (verwachte) opbrengsten groter zijn en het risico voldoende kan worden gemeten, gemonitord en – waar nodig – bijgestuurd;

- hoge risicohouding ('risicozoekend'):
  het risico wordt geaccepteerd. Als het risico zich voordoet, dan wordt de impact gemanaged.
- zeer hoge risicohouding ('verregaand risicozoekend'):
  het risico wordt zonder meer geaccepteerd.

Deze kwalitatieve risicohouding is aan de hand van bovenstaande indeling voor de verschillende risico's als volgt:

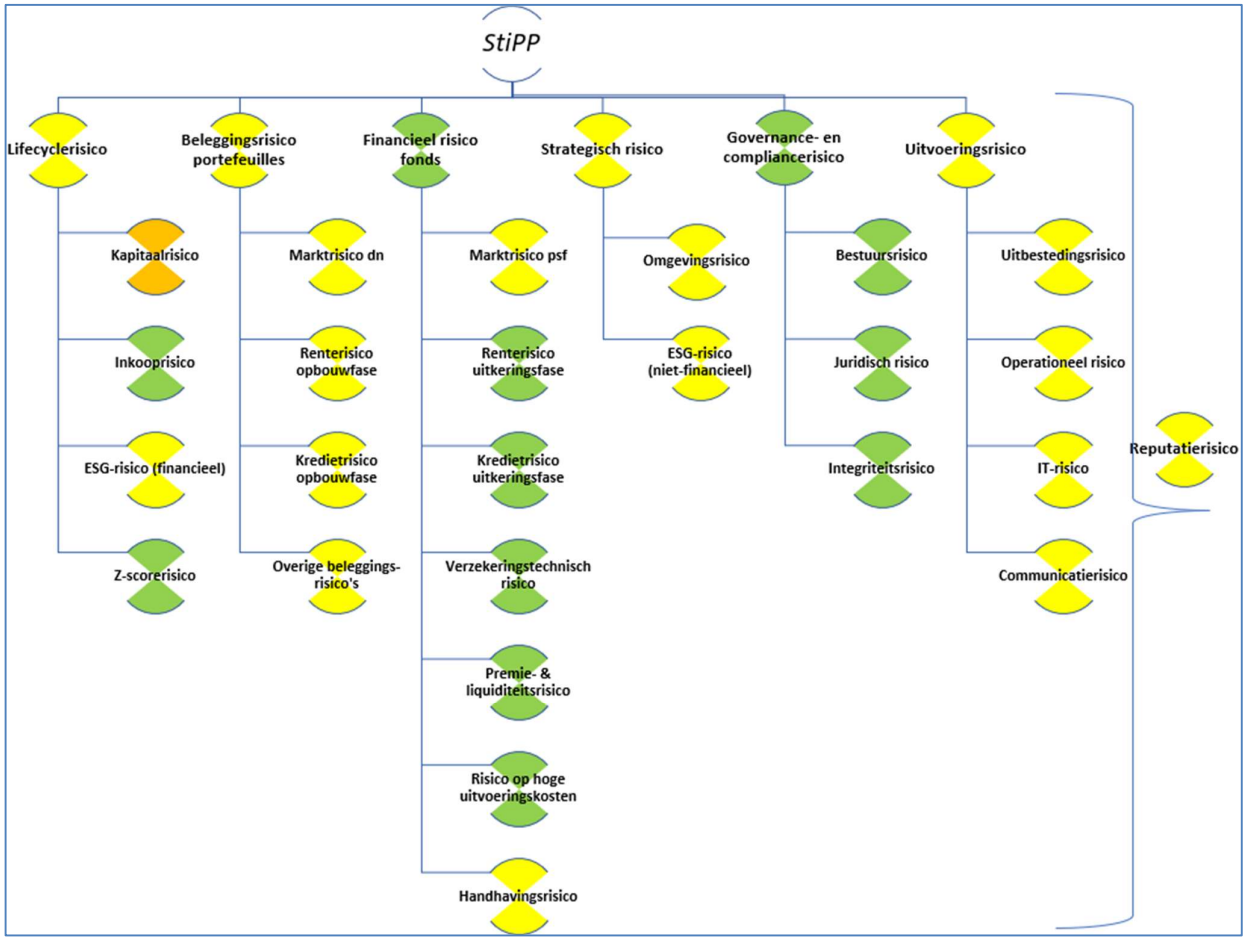

Bij de risico's is met een kleur aangegeven of aangegeven wat de risicohouding is ten aanzien van het bewuste risico: groen (laag), geel (gematigd) of oranje (hoog). De risicohoudingen van StiPP zijn 'risicomijdend', 'risicodragend' of 'risicozoekend'. Voor geen enkele van de geïdentificeerde risico's is de risicohouding 'verregaand risicozoekend'; de kleur rood (zeer hoog) komt niet voor. De kwalitatieve risicohouding is in het Beleid Integraal Risicomanagement daarnaast per risicohoofdcategorie (lifecyclerisico, beleggingsrisico portefeuilles, financieel risico fonds, strategisch risico, governance- en compliancerisico, uitvoeringsrisico) ook vastgelegd in risicobereidheidsverklaringen *(risk appetite statements)*. Veel van wat in de missie en visie als ook in de strategie van StiPP vastgelegd is, klinkt in deze verklaringen door.

De kwantitatieve risicohouding van het pensioenfonds is gebaseerd op de uitkomsten uit het risicopreferentieonderzoek (RPO) onder de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden van het fonds. De uitkomsten uit het RPO worden gebruikt om, samen met wetenschappelijke inzichten en

deelnemerskenmerken, te komen tot een lifecycle met een risicohouding die past bij deze uitkomsten. Hierbij worden de wettelijke maatstaven (risicomaatstaf, verwachtingsmaatstaf en jaar-op-jaar afwijking) per status en per leeftijd gecontroleerd (zie paragraaf 6.6.1).

De mate van risicoacceptatie van het algemeen bestuur is onder andere gebaseerd op de volgende kwalitatieve overwegingen:

- Het opgebouwde pensioen vormt na pensionering niet de belangrijkste bron van inkomen voor deelnemers van het pensioenfonds.
- Er wordt niet gestreefd naar het verlenen van toeslagen op de ingegane pensioenen.
- Een afgewogen balans tussen te nemen risico's en het naar verwachting te realiseren beleggingsrendement is noodzakelijk om aan te sluiten bij de risicohouding van de (gewezen) deelnemers (zie volgende subparagraaf).
- Bij slechte economische omstandigheden acht het algemeen bestuur het uitlegbaar dat rendementen op de beleggingsportefeuille tegenvallen. Kortingen op de pensioenuitkeringen dienen zo veel mogelijk voorkomen te worden.

De risicobereidheid van het algemeen bestuur kan worden beïnvloed door de actuele financiële positie van het fonds. Bij de keuze voor een bepaald beleid wordt niet alleen een verwachte ontwikkeling beoordeeld maar ook scenario's die gunstiger of minder gunstig zijn dan de verwachte ontwikkeling.

6.6.1. Risicohouding maatstaven

In onderstaande tabellen zijn voor (gewezen) deelnemers en gepensioneerden de risicohouding opgenomen voor de verschillende leeftijdsgroepen.

Deelnemers				**Gewezen deelnemers**		
Leeftijd	Risico-maatstaf	Verwachtings-maatstaf		Leeftijd	Risico-maatstaf	Verwachtings-maatstaf
18-25	55%	57,5%		18-25	82,5%	47,5%
26-30	52,5%	46,5%		26-30	80%	33,5%
31-35	49%	35%		31-35	77,5%	20%
36-40	45%	22,5%		36-40	75%	7,5%
41-45	40%	12,5%		41-45	70%	-3,5%
46-50	35%	3,5%		46-50	62,5%	-10,0%
51-55	30%	0%		51-55	50%	-12,5%
56-60	23,5%	-2,5%		56-60	35%	-10%
61-65	17,5%	-5%		61-65	20%	-7,5%
66-67	12,5%	-2,5%		66-67	12,5%	-2,5%

Pensioengerechtigden		
Leeftijd	Verwachtingsmaatstaf	Jaar-op-jaar afwijking
67-70	-6,0%	3%
71-75	-5,5%	3%
76-80	-5,0%	3%
81-85	-4,5%	3%

De verwachtingsmaatstaf wordt berekend als de relatieve mediane afwijking van de lifecycle van StiPP ten opzichte van een hypothetisch, geheel risicomijdend reëel beleggingsbeleid.

De lage verwachtingsmaatstaf voor de hoogste leeftijdsgroepen wordt veroorzaakt door de relatieve defensieve beleggingsstrategie. Deze sluit aan bij het beleggingsbeleid gericht op behoud van een nominale pensioenuitkering. Daarbij wordt een bandbreedte gehanteerd om rekening te houden met de gevoeligheid van DNB-scenariosets voor rente- en aandelenschokken. Dat leidt tot een ondergrens met negatieve verwachtingswaarden.

6.6.2. Risicohouding en governance

De kwantitatieve risicohouding is in overleg met cao-partijen, horende het advies van het verantwoordingsorgaan, vastgesteld.

Daarbij wordt gebruik gemaakt van onderzoek naar de risicopreferentie van de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, wetenschappelijke inzichten en deelnemerskenmerken. De resultaten hiervan worden door StiPP beoordeeld na overleg met de andere fondsorganen. Het risicopreferentieonderzoek vindt ten minste eenmaal in vijf jaar en bij een ingrijpende wijziging plaats.

6.6.3. Toetsing risicohouding

StiPP monitort de vastgestelde kwantitatieve maatstaven op kwartaalbasis met behulp van een ALM dashboard voor alle beschouwde leeftijdscohorten op basis van de recentste DNB-scenarioset. StiPP beschouwt de risicomaatstaven als richtinggevend, niet als absoluut. De maatstaven zijn zodanig vastgesteld dat overschrijding alleen kan optreden bij extreme marktomstandigheden of 'regime switches'. Indien de blootstelling van de beleggingsportefeuille aan de maatstaven in enig jaar de grenzen overschrijdt, zal het algemeen bestuur in overleg treden met adviseurs of het beleggingsbeleid moet worden aangepast, onderbouwd met een ALM-studie.

6.7. Haalbaarheidstoets

De Pensioenwet en onderliggende regelgeving verplicht pensioenfondsen tot het uitvoeren van een haalbaarheidstoets. Hierbij zijn twee smaken: de aanvangshaalbaarheidstoets en de jaarlijkse haalbaarheidstoets. Van de jaarlijkse haalbaarheidstoets geldt dat deze niet uitgevoerd hoeft te worden[16], aangezien StiPP geen flexibele premieregeling met een vastgestelde uitkering uitvoert. StiPP verwacht in de toekomst ook geen aanvangshaalbaarheidstoets te hoeven uitvoeren.

De Pensioenwet verplicht StiPP wel om informatie over de haalbaarheidstoets op te nemen in het bestuursverslag, waarbij zal worden gerefereerd aan de tekst hierboven.

[16] Regeling Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling, artikel 30a, lid 4, sub b.

Mocht StiPP de verplichting hebben tot het uitvoeren van een aanvangshaalbaarheidstoets, dan wordt hiervoor aangesloten bij de bepalingen uit de ABTN per 31 december 2024.

6.8. Beleid eigenrisicobeoordeling (ERB)

De eigenrisicobeoordeling (ERB) maakt deel uit van het risicomanagement van het fonds. In het kader hiervan dient een pensioenuitvoerder een ERB voor de met pensioenen verband houdende activiteiten op te stellen. Deze ERB moet ook ter beschikking worden gesteld aan de bevoegde autoriteiten (DNB) en moet ook betrekking hebben op risico's in verband met klimaatverandering, het gebruik van hulpbronnen en het milieu, sociale risico's en risico's in verband met waardevermindering van activa van veranderde regelgeving ('stranded assets').

Als integraal onderdeel van het risicomanagement van het fonds dient de ERB als instrument c.q. middel om inzicht te krijgen in de samenhang tussen de strategie van het fonds, de materiële risico's die het bereiken van de doelstellingen van het fonds kunnen bedreigen, de mogelijke consequenties hiervan voor de financiële opzet en financiële situatie van het fonds als ook voor de pensioenen van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Tevens dient de ERB tot het verkrijgen van inzicht in de effectiviteit van het risicomanagement inclusief de aanwezige beheersmaatregelen. Bovendien is de ERB een hulpmiddel bij het nemen van belangrijke strategische beslissingen.

De uitgangspunten van de ERB worden door het algemeen bestuur vastgesteld. Het uitvoerend bestuur is verantwoordelijk voor de uitvoering van de ERB. De resultaten en eventuele daaropvolgende maatregelen worden door het algemeen bestuur besproken en vastgesteld. De sleutelfunctiehouder actuarieel en de sleutelfunctiehouder risicobeheer beoordelen de ERB. Het verantwoordingsorgaan wordt geïnformeerd en ontvangt de uitkomsten van de ERB.

6.8.1. Wijze van uitvoering ERB

StiPP voert minimaal eenmaal per drie jaar een ERB uit. Daarnaast wordt een ERB – eventueel met een beperktere scope, een 'deel-ERB' – uitgevoerd in onderstaande gevallen:

- Bij materiële wijziging van de strategie of de langetermijndoelstellingen;
- Bij significante afname van het eigen vermogen;
- Bij het niet meer voldoen aan solvabiliteitseisen;
- Bij aanpassingen in wet- en regelgeving die een significante invloed hebben op het fonds;
- Bij wijzigingen die een significante invloed hebben op de beleggingsovertuigingen en/of het strategische beleggingsbeleid;
- Bij substantiële (verwachte) afname van het aantal deelnemers of de pensioenverplichtingen het in het fonds;
- Bij een wijziging die een significante invloed heeft op de pensioenregeling(en) van het fonds.

Een ERB wordt uitgevoerd met behulp van de meest actuele cijfers van het fonds. Vanuit de actuele cijfers wordt, rekening houdend met historische gegevens, bekende feiten en toekomstverwachtingen, een financiële projectie voor een periode van vijf jaar berekend. Dit geschiedt aan de hand van verschillende scenario's. Hiermee wordt een scenario-analyse verkregen die inzicht geeft in:

- De impact op de pensioenen van (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden
- De impact op het pensioenfonds, waaronder de financiële opzet
- De impact van nieuwe en opkomende risico's

De scenario's dienen de materiële risico's te omvatten die het fonds loopt. Hiertoe worden de risico's geïdentificeerd die de realisatie van de doelstellingen van het fonds bedreigen. Voor de identificatie van deze risico's wordt gebruikt gemaakt van de beoordeling uit het risicomanagementproces van het fonds, zoals vastgelegd in het Beleid Integraal Risicomanagement. Daarnaast kunnen uit andere bronnen gebeurtenissen in de interne en externe omgeving geïdentificeerd worden, die risico's zijn of kunnen worden voor het pensioenfonds.

Op basis van de resultaten van de scenario-analyse wordt bepaald of de strategie c.q. de verwachte financiële opzet van het fonds, het risicomanagement van het fonds en de materiële risico's onvoldoende op elkaar aansluiten en er zodoende aanvullende (beheers)maatregelen nodig zijn. Deze vormen aanleiding voor het vaststellen van te treffen vervolgacties.

Over elke uitgevoerde ERB wordt schriftelijk gerapporteerd door het algemeen bestuur. De rapportage bevat minimaal de volgende onderdelen:

- Een beschrijving van de wijze waarop de ERB in de besluitvormingsprocessen van het fonds geïntegreerd is;
- Een beoordeling van de financiële positie en/of opzet van het fonds;
- Een beoordeling van de risico's voor de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden met betrekking tot hun pensioenen;
- Een beoordeling van de doelmatigheid van het risicomanagement;
- Een kwalitatieve beoordeling van de operationele risico's;
- Indien dit van toepassing is: een beoordeling van nieuwe, opkomende risico's, met inbegrip van risico's die met klimaatverandering, het gebruik van hulpbronnen en het milieu verband houden, sociale risico's en risico's in verband met de waardevermindering van activa als gevolg van veranderde regelgeving;
- De vervolgacties voor het inrichten van eventuele aanvullende (beheers)maatregelen.

Na vaststelling van de (ERB-)rapportage, wordt deze aan de toezichthouder beschikbaar gesteld.

Op hoofdlijnen ziet de uitvoering van een ERB er zodoende als volgt uit:

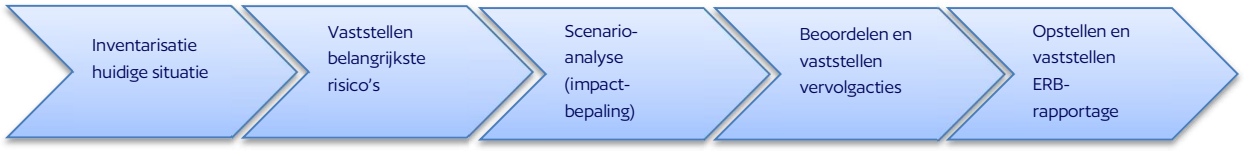

7. Vermogensbeheer

In deze paragraaf wordt het beleggingsbeleid van het fonds beschreven. Eerst wordt ingegaan op de opzet en uitvoering van de vermogensbeheeractiviteiten. Vervolgens wordt ingegaan op het strategische beleggingsbeleid. Dit hoofdstuk is een verkorte weergave van het strategische beleggingsbeleid dat als bijlage van de Abtn is opgenomen en separaat door het algemeen bestuur van StiPP is vastgesteld.

In het strategische beleggingsbeleid is het (langetermijn-) beleggingsbeleid van StiPP vastgelegd. In het strategische beleggingsbeleid staan de volgende onderdelen:

- de doelstelling en risicobereidheid van StiPP;
- de doelstelling en restricties van het strategisch beleggingsbeleid;
- de organisatie van het beleggingsproces;
- het beleggingsproces;
- de strategische beleggingsportefeuille;
- de beheersing van de beleggingsportefeuille.

Naast het strategische beleggingsbeleid wordt jaarlijks een beleggingsplan opgesteld, waarin wordt ingegaan op de uitvoering van het beleggingsbeleid en speerpunten in het betreffende jaar. Het beleggingsplan is daarmee een verdere verfijning van het strategisch beleggingsbeleid en dient te passen binnen de kaders van het strategische beleggingsbeleid.

Het strategische beleggingsbeleid ligt in beginsel voor drie jaar vast, waarbij het beleggingsplan jaarlijks wordt geactualiseerd. De Abtn, het strategische beleggingsbeleid, het jaarlijkse beleggingsplan en het risicomanagementbeleid moeten in samenhang worden beschouwd. Omdat er naar wordt gestreefd om de teksten zo veel als mogelijk in slechts één van de genoemde documenten (het relevantste) op te nemen, wordt in dit hoofdstuk waar van toepassing naar de relevante teksten in genoemde documenten gerefereerd. In bijlage III is de Verklaring inzake Beleggingsbeginselen van het fonds opgenomen.

7.1. Opzet en uitvoering vermogensbeheeractiviteiten

7.1.1. Organisatie vermogensbeheer

Het algemeen bestuur van het fonds is verantwoordelijk voor het strategische beleggingsbeleid. Het uitvoerend bestuur heeft een voorbereidende en adviserende rol inzake het strategische beleggingsbeleid richting het algemeen bestuur. De vermogensbeheerders zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleggingsbeleid.

Hoofdstuk 5 van het strategische beleggingsbeleid bevat een verdere omschrijving van de verantwoordelijkheden van alle bij het vermogensbeheer betrokken organen en organisaties. Deze zijn verder uitgewerkt in een verantwoordelijkhedenmatrix (RACI-matrix).

Het fiduciaire vermogensbeheer is uitbesteed aan VLK IM. Het algemeen bestuur heeft gekozen voor een model met fiduciair management. De fiduciaire vermogensbeheerder voert binnen de in het strategische beleggingsbeleid en beleggingsplan opgestelde doelstellingen en restricties het operationele beleggingsbeleid uit. Het algemeen bestuur van StiPP heeft ervoor gekozen om een deel van het beleggingsproces uit te besteden aan een fiduciaire vermogensbeheerder omdat het de mogelijkheid van een integraal overzicht over de hele balans inclusief verplichtingen biedt en omdat het risicomanagement van de integrale portefeuille beter te organiseren en te monitoren is.

De rol- en taakverdeling tussen algemeen bestuur en het uitvoerend bestuur en de fiduciaire vermogensbeheerder is als volgt:

- strategie/advies: algemeen bestuur en uitvoerend bestuur, ondersteund door de externe beleggingsadviseur, de fiduciaire vermogensbeheerder en de ALM-adviseur;
- uitvoering/aansturing portefeuille/ controle/rapportage: fiduciaire vermogensbeheerder;
- monitoring/evaluatie: uitvoerend bestuur

7.1.2. Beleggingsproces

Het beleggingsproces is in detail beschreven in hoofdstuk 6 van het strategische beleggingsbeleid. Derhalve wordt de tekst hier beperkt tot de hoofdlijnen.

Onderstaand schema vat de beleggingscyclus van StiPP samen.

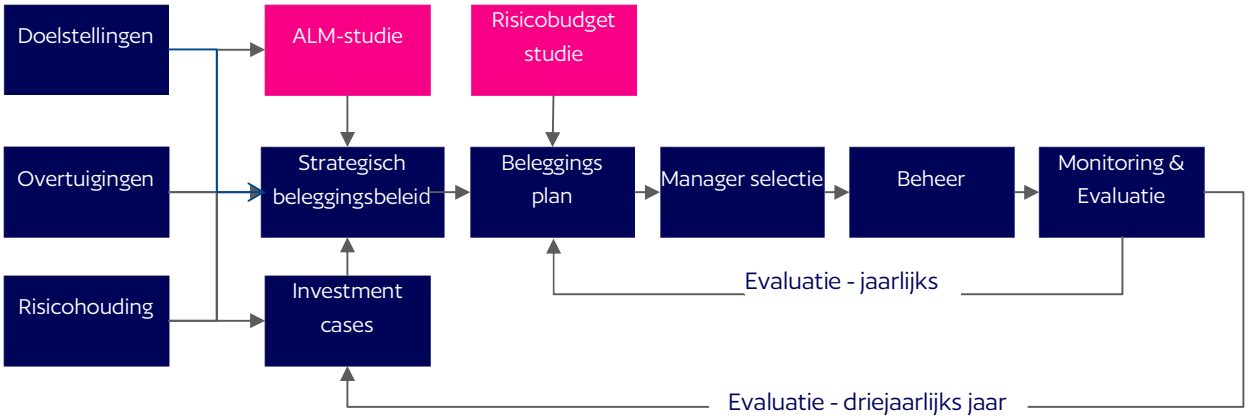

Het beleggingsproces (of de beleggingscyclus) geeft de stappen weer die StiPP periodiek doorloopt om achtereenvolgens de volgende punten vast te stellen:

1. de doelstellingen en beleidsuitgangspunten van het beleggingsbeleid (waaronder de risicohouding van het fonds);
2. de keuze voor het strategische beleggingsbeleid vanuit de doelstellingen en beleidsuitgangspunten;
3. het jaarlijkse beleggingsplan binnen de kaders en grenzen van het strategische beleggingsbeleid;
4. de implementatie en de eventuele uitbesteding van de uitvoering van het strategische beleggingsbeleid;
5. de monitoring van de voorgaande stappen op basis van een rapportagekader;
6. de evaluatie en (waar nodig) bijsturing van het beleidskader en/of de (strategische) portefeuille.

Doelstellingen en beleidsuitgangspunten

Het algemeen bestuur bepaalt de doelstelling van het beleggingsbeleid en stelt de risicohouding en risicobereidheid vast in overleg met cao-partijen, horende het advies van het verantwoordingsorgaan. Om de risicohouding vast te stellen wordt volgens wettelijke normen minimaal één keer in de vijf jaar een risicopreferentieonderzoek (RPO) uitgevraagd onder de deelnemers van StiPP. Daarnaast worden specifieke deelnemerskenmerken en wetenschappelijke inzichten gebruikt door het bestuur voor het vaststellen van de risicohouding. Ook heeft het bestuur investment beliefs, zijnde de beleidsuitgangspunten voor de beleggingen, vastgesteld.

Strategisch beleggingsbeleid

StiPP heeft ervoor gekozen om binnen de beleggingen van het fonds onderscheid te maken tussen vijf strategische beleggingsportefeuilles: de portefeuilles zakelijke waarden, vastrentende waarden met middellange duratie, vastrentende waarden met lange duratie, de MVEV-matchingportefeuille en de uitkeringenportefeuille. Belangen in deze portefeuilles worden gehouden door participerende 'pools': de 'Reservepool', de 'Deelnemerspools' (acht leeftijdsgroepen)), de Risicodelingsreservepool (RDR-pool), de 'MVEV-pool' en de 'Uitkeringenpool'. Deze laatste zijn dezelfde als de MVEV-matchingportefeuille respectievelijk de uitkeringenportefeuille. De opzet met portefeuilles en pools past bij een zo efficiënt mogelijke uitvoering van het vermogensbeheer. Deze opzet is in onderstaand schema weergegeven.

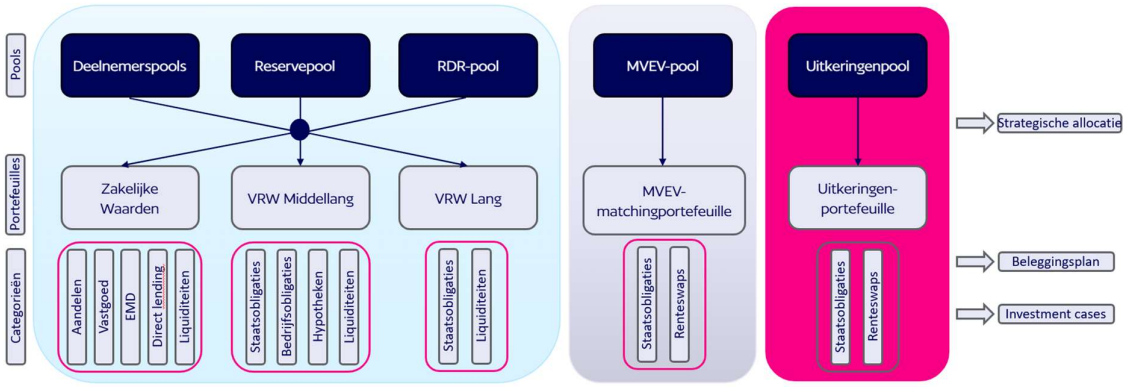

De allocatie van de Deelnemerspools naar de drie strategische portefeuilles wordt in beginsel elke drie jaar geanalyseerd met behulp van een ALM (asset liability management)-studie, na vaststelling van de risicohouding. Voor de Uitkeringenpool, de MVEV-pool, de RDR-pool en de Reservepool is het strategische beleggingsbeleid direct gebaseerd op de doelstelling van die pools, zoals durationmatching. Deze doelstellingen worden minimaal jaarlijks vastgesteld op basis van een deterministische balansanalyse. Indien wenselijk, worden deze strategieën ook in een ALM-studie nader getoetst.

Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)
Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) vormt een integraal element van het beleggingsbeleid. StiPP is van mening dat MVB-beleggen bijdraagt aan haar langetermijndoelstelling en onderdeel is van haar fiduciaire taak.

Het belang van maatschappelijk verantwoord beleggen is tevens vastgelegd in een investment belief van het fonds, te weten: 'Maatschappelijk verantwoord beleggen vormt een integraal element van het beleggingsbeleid.' Mede op basis van dit investment belief heeft StiPP de volgende uitgangspunten voor MVB gedefinieerd:

- StiPP gelooft dat bedrijven die in de bedrijfsvoering rekening houden met ESG[17]-maatstaven op de lange termijn betere resultaten behalen dan bedrijven die dat niet doen.
- StiPP is zich bewust van de invloed die zij als belegger kan uitoefenen en ziet het als haar maatschappelijke verantwoordelijkheid om hier bewust invulling aan te geven.
- Bij beleggingsbeslissingen en het beleggingsproces is de verwachte MVB-impact onderdeel van de besluitvorming.
- StiPP voert een uitsluitingenbeleid en een engagementbeleid waarover verantwoording wordt afgelegd en waar het fonds op aanspreekbaar is.
- Beleggingen worden (door een externe partij) gescreend op internationale normen en waarden.
- StiPP heeft ook aandacht voor de mogelijke negatieve consequenties die een (te) strikt MVB-beleid kan hebben op de omvang van het belegbaar universum, het kostenniveau en de rendements- en risicoverwachtingen.

De grondslagen van het MVB-beleid van StiPP worden gestuurd door de Global compact-criteria van de Verenigde Naties, waarop zowel het uitsluitingsbeleid, de dialoog (engagement) als het stembeleid is gebaseerd. Dit is de basis van het MVB-beleid van StiPP, aangevuld met de uitsluitingscriteria ten aanzien van controversiële wapens, tabak, betrokkenheid bij kinderarbeid, kolenmijnen en -centrales, en teerzand-exploitatie.

In aanvulling hierop zijn de volgende beleidsdoelstellingen geformuleerd:

1. De introductie van sustainable development goals (SDG's) van de Verenigde Naties, c.q. duurzame energie en klimaat (nrs. 7 & 13) en gezondheid en welzijn (nr. 3).
2. Een zwaarder gewicht van ESG ratings in de benchmarkkeuze en portefeuilleconstructie, volgens 'best in class' principes.
3. Een streefwaarde van 20% green bonds binnen de staatsobligatieportefeuille.
4. De mogelijkheid van impactbeleggingen.
5. Het thema klimaat en duurzame energie.

[17] Environmental, Social en Governance. Verzameltermen die vaak gebruikt worden voor een set van criteria waarop MVB-beleid kan worden ingericht.

StiPP committeert zich aan de doelstelling van het Parijs akkoord voor een CO_2-neutrale economie c.q. beleggingsportefeuille in 2050. Daartoe heeft StiPP de EUCTB[18]-benchmark gedefinieerd als maatstaf voor deze meerjarendoelstelling.

Het volledige MVB-beleid van StiPP is vastgelegd in het document "Maatschappelijk verantwoord beleggen- & betrokkenheidsbeleid - Stichting Pensioenfonds voor Personeelsdiensten".

Investment cases
Het algemeen bestuur stelt vast welke beleggingscategorieën voor StiPP geschikt zijn om eventueel in te beleggen. Dit wordt vastgelegd in de investment cases, waarin beleggingscategorieën aan de investment beliefs van het pensioenfonds worden getoetst. De investment case van een beleggingscategorie vormt het uitgangspunt bij de uitvoering van het beheer van de betreffende beleggingscategorie. De investment case geeft (op hoofdlijnen) aan wat StiPP met de beleggingscategorie beoogt, op welke wijze StiPP wil beleggen in die betreffende categorie en wat daarbij de (risico)begrenzingen zijn bij het beheer van de betreffende categorie.

Jaarlijks beleggingsplan
Jaarlijks wordt een beleggingsplan opgesteld waarin de te voeren normportefeuille en het operationele beleggingsbeleid voor het komende jaar nader worden geconcretiseerd binnen de kaders en risicogrenzen van het strategische beleggingsbeleid.

De jaarlijkse aanpassingen in de normportefeuille zijn doorgaans beperkt. Dat sluit aan bij de overtuiging dat StiPP geen tactisch beleid wenst te voeren. Anderzijds wil StiPP de ogen niet sluiten voor wijzigende marktomstandigheden en macro-economische risico's. Daarom wordt jaarlijks beoordeeld of wijzigingen in de normportefeuille dienen te worden doorgevoerd.

Selectie externe vermogensbeheerders
Wanneer is besloten in welke beleggingscategorieën wordt belegd en hoe het fonds hier in wil beleggen, wordt het selectieproces opgestart. Het proces van managerselectie wordt in opdracht van het uitvoerend bestuur uitbesteed aan de fiduciaire vermogensbeheerder. Wanneer daartoe aanleiding is, zet het uitvoerend bestuur een selectie-opdracht uit bij de fiduciaire vermogensbeheerder, rekeninghoudend met de algemene en StiPP-criteria voor managerselectie die zijn vastgesteld door het algemeen bestuur en zijn vastgelegd in de verschillende investment cases. Het managerselectiebeleid is vastgesteld binnen de kaders van het uitbestedingsbeleid van StiPP. Op basis van de analyse en voorstellen van de fiduciaire vermogensbeheerder besluit het uitvoerend bestuur over de selectie van een externe manager. StiPP heeft de governance rond dit proces, de keuze voor de benchmarks en de criteria die dienen te worden gehanteerd bij het selecteren van externe vermogensbeheerders verder vastgelegd in het strategische beleggingsbeleid. In de investment cases zijn nadere criteria voor de te selecteren externe vermogensbeheerders vastgelegd.

Monitoring
De externe vermogensbeheerders die door StiPP zijn geselecteerd, worden door de fiduciaire vermogensbeheerder gemonitord. Het monitoren gebeurt op continue basis. De monitoring wordt

[18] EU Climate Transition Benchmark: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/events/documents/finance-events-190624-presentation-climate-benchmarks_en.pdf

periodiek conform vaste procedures uitgevoerd. Vervolgens wordt hierover aan het uitvoerend bestuur gerapporteerd.

Evaluatie
De evaluatie van een externe vermogensbeheerder is een continu proces. Het is de resultante van het monitoringsproces dat gedurende het jaar plaatsvindt, maar op gezette tijden wordt geformaliseerd. Naast de continue evaluatie die voortvloeit uit de monitoring is er minimaal een jaarlijkse - en 3-jaarlijkse formele evaluatie.

7.2. Strategisch beleggingsbeleid

7.2.1. Doelstelling ten aanzien van het vermogen

De doelstelling van het beleggingsbeleid wordt geformuleerd vanuit de risicohouding. StiPP maakt hierbij een afweging tussen acceptabel risico en een zo goed mogelijk rendement. De hoogte van het pensioen is daarnaast mede afhankelijk van de premie en deze premie wordt door de sociale partners (cao-partijen) vastgesteld. Aan het rendement hebben zowel cao-partijen als StiPP geen cijfermatige doelstelling gekoppeld; dit, omdat wijzigende marktomstandigheden leiden tot andere rendementsverwachtingen. De rendementen dienen marktconform te zijn, ofwel in lijn te liggen met de rendementen van andere partijen (institutionele beleggers of benchmarks) met eenzelfde risicoprofiel.

Met het beleggingsbeleid streeft StiPP naar het behalen van (1) een passend lange termijn rendement ten behoeve van de jonge (gewezen) deelnemers in het pensioenfonds en (2) het zekerstellen van de nominale pensioenuitkering voor de oudere (gewezen) deelnemers. Om de duale doelstelling (rendement voor jongeren en zekerheid voor ouderen) te bereiken maakt StiPP onderscheid in Deelnemerspools (voor actieve en gewezen deelnemers) en een Uitkeringenpool (voor pensioengerechtigden). Daarnaast zijn er, zoals gezegd, een Reservepool, een MVEV-pool en een RDR-pool waarin feitelijk het eigen vermogen van het fonds, de risicodelingsreserve en de voorzieningen die voor risico fonds zijn, belegd zijn, met aansluiting van het risicoprofiel van de beleggingen aan de specifieke doelstellingen van de desbetreffende pools.

De doelstelling per pool is als volgt:

Deelnemerspools
Deelnemers bouwen in de opbouwfase van de flexibele premieregeling (FPR) pensioen op met de netto-(spaar)premie (van minimaal 20%) in de vorm van pensioenkapitalen. De Deelnemerspools bevatten deze pensioenkapitalen van de actieve en gewezen deelnemers. Het beleggingsbeleid van de Deelnemerspools onderscheidt acht leeftijdsgroepen. Daarmee wordt het beleggingsrisico geleidelijk afgebouwd richting de pensioendatum. Dit wordt lifecycle-beleggen genoemd.

De doelstelling van de jongste leeftijdsgroep is het behalen van een positief rendement op het pensioenkapitaal. Voor de leeftijdsgroepen daarna (met steeds oudere deelnemers) verschuift de doelstelling geleidelijk naar het (meer) beperken van het inkooprisico op pensioendatum. Na pensionering streeft StiPP naar het zekerstellen van de nominale pensioenuitkering, vormgegeven in een variabele uitkering met weinig risico. StiPP biedt vooralsnog voor gepensioneerden geen variant 'doorbeleggen' aan, in die zin dat er niet in zakelijke waarden wordt belegd en geen indexatieambitie wordt nagestreefd. Het fonds biedt wel tot aan de pensioendatum een lifecycle 'doorbeleggen' aan. Daarmee wordt het beleggingsrisico minder snel afgebouwd en kan een deelnemer tijdens de opbouwfase voorsorteren op doorbeleggen na de pensioendatum (bij een andere uitvoerder dan StiPP). In de lifecycle 'doorbeleggen' is het zakelijke-waardenrisico gemitigeerd tot de gemiddelde allocatie naar zakelijke waarden van de aanbieders in de markt.

Uitkeringenpool
De Uitkeringenpool belegt ten behoeve van de ingegane pensioenen van het fonds en is hetzelfde als de Uitkeringenportefeuille. Het pensioenfonds kent geen verhogingsdoelstelling voor de ingegane pensioenen. De enige doelstelling van de Uitkeringenpool om met een laag risico de verwachte nominale kasstromen op basis van de jaarrechten te repliceren, hetgeen de kans op een nominale verlaging van deze jaarrechten beperkt. De Uitkeringenpool wordt separaat beheerd gezien de afwijkende doelstelling ten opzichte van de leeftijdsgroepen van de Deelnemerspools. In de Uitkeringspool wordt volledig in (veilige) staatsobligaties belegd, waarbij de looptijden aansluit bij de duur van de pensioenuitkeringen. Herijking van omvang, samenstelling en looptijdstructuur van de geprognosticeerde uitkeringen vindt op kwartaalbasis plaats op basis van door adviserend actuaris verstrekte gegevens.

De MVEV-pool
De MVEV-pool belegt ten behoeve van het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV) van het fonds en is hetzelfde als de MVEV-matchingportefeuille. Dit betreft grotendeels het wettelijk vereiste MVEV voor de nabestaandenabestaandenregeling van StiPP. De gemiddelde duratie en rentegevoeligheid zijn zeer hoog. Daarom wordt een separaat beleggingsbeleid gevoerd en een maatwerkportefeuille ingericht die zoveel als mogelijk aansluit bij het renterisico van het MVEV van het fonds. Herijking van omvang, samenstelling en looptijdstructuur van het MVEV vindt op kwartaalbasis plaats op basis van door adviserend actuaris verstrekte gegevens.

De Risicodelingsreservepool (RDR-pool)
De RDR-pool belegt ten behoeve van de risicodelingsreserve (RDR) met als doelstelling een buffer om de eventuele negatieve (versus de RTS benchmark) beleggingsresultaten, alsmede micro- en macro-langlevenresultaten, van jaar tot jaar op te kunnen vangen. Het beleggingsbeleid van de RDR-pool is licht offensief. Daarbij wordt voor de invulling van het beleggingsbeleid gebruik gemaakt van dezelfde strategische beleggingsportefeuilles als bij de lifecycle en de Reservepool, c.q. 'zakelijke waarden', 'vastrentende waarden middellang' en 'vastrentende waarden lang'. Uit oogpunt van pragmatisme wordt daarbij in principe dezelfde asset mix gebruikt als voor de reservepool.

Reservepool
De Reservepool betreft het beleggen van het eigen vermogen van StiPP en voor voorzieningen en reserves die voor risico van het fonds zijn. Deze pool heeft als functie te dienen als buffer, met name voor onvoorziene omstandigheden. De beleggingsmix van de Reservepool is zodanig dat deze overeenkomt met de verschillende doelen die de Reservepool heeft.

De Reservepool bestaat feitelijk uit gelden voor de volgende voorzieningen en reserves:

- Kostenvoorziening voor toekomstige uitvoeringskosten in een liquidatiescenario, voor zowel de opbouw- als de uitkeringsfase.
- De operationele reserve voor fondsspecifieke risico's (toekenning TWK-rendementen, toekenning GPWR-casussen, onverwachte stijging van MVEV plus mismatch- c.q. beleggingsrisico) en een buffer voor het eigenrisicodragerschap voor de kostendekkende premie van het fonds.
- Voorziening arbeidsongeschikten (AO) waarbij een onderscheid is tussen bestaande AO'ers en (mogelijk) toekomstige AO'ers (IBNR[19]).

[19] Incurred but not reported: dit betreft de voorziening voor deelnemers die ziek zijn en mogelijk binnen twee jaar arbeidsongeschikt worden.

- Voorziening uitlooprisico nabestaandenpensioen.
- Het resterende deel van het eigen vermogen dat niet als MVEV, operationele reserve of risicodelingsreserve is 'gelabeld'.

Deze voorzieningen en reserves staan ook weergegeven in onderstaande tabel. Daarnaast staat bij elk onderdeel welk beleggingsbeleid wordt gehanteerd. Door het vermogen van de Reservepool te beleggen gelijk aan de aard van de verplichtingen zal de totale waarde van het vermogen van de Reservepool meebewegen met de totale waarde van de verschillende posten aan de verplichtingenkant van de Reservepool.

Onderdelen Reservepool	
Categorie	*Beleggingsbeleid:*
Kostenvoorziening	Defensief, minimaal inflatie
Operationele reserve	Cf. gemiddelde deelnemer in de lifecycle
Verplichtingen AO	Duratie verplichtingen AO
IBNR	Duratie verplichtingen AO + 1 jaar
Voorziening uitlooprisico nabestaandenpensioen	Duratie voorziening uitlooprisico
Resterend deel eigen vermogen	Cf. gemiddelde deelnemer in de lifecycle

Herijking van de omvang, samenstelling en looptijdstructuur van de reserves en voorzieningen vindt jaarlijks plaats op basis van door adviserend actuaris verstrekte gegevens.

De balansstructuur en beleggingsstrategie van de Reservepool worden jaarlijks geanalyseerd, geëvalueerd en vastgesteld in het beleggingsplan. Dit resulteert in de volgende normwegingen voor de Reservepool voor 2026:

Reservepool	Weging
Zakelijke waarden	15%
Vastrentende waarden middellang	70%
Vastrentende waarden lang	15%

7.2.2. Strategische portefeuilles opbouwfase (lifecycle)

StiPP heeft in 2023 een (de tot nog laatste) ALM-studie uitgevoerd op basis van een (licht) verhoogde risicohouding die in datzelfde jaar is vastgesteld door het bestuur. De langetermijnhorizon van StiPP en de beleggingsbeginselen van het fonds zijn hierbij onveranderd gebleven. De ALM-studie 2023 had als doel om te onderzoeken of een offensievere lifecycle mogelijk is binnen de vastgestelde risicohouding.

Deelnemerspools

De strategische mix kent voor de jongste leeftijdsgroep een allocatie naar de portefeuille zakelijke waarden van 80%, waarbij het risico voor de oudere deelnemers in de opbouwfase wordt gedempt door vanaf leeftijd 52 te beginnen met het afbouwen van het risico. Er worden acht leeftijdsgroepen onderscheiden in de lifecycle.

Het strategische beleggingsbeleid is daarmee op hoofdlijnen als volgt:

Weging portefeuilles per leeftijdsgroep – lifecycle: variabel, weinig risico

Duur tot pensioenleeftijd (jaar)	21+	16-20	11-15	9-10	7-8	5-6	3-4	1-2
Leeftijd (jaar)	**<52**	**52-54**	**55-56**	**57-58**	**59-60**	**61-62**	**63-64**	**65 – PD***
Zakelijke waarden	80%	73%	66%	54%	42%	31%	19%	8%
Vastrentende waarden duratie middellang	20%	14%	12%	16%	18%	20%	23%	25%
Vastrentende waarden duratie lang	0%	13%	22%	30%	40%	49%	58%	67%

**Pensioendatum*

Ondanks dat StiPP zelf geen variabele uitkering aanbiedt, is het wettelijk verplicht een lifecycle aan te bieden die hier op voorsorteert. Indien een deelnemer wenst door te beleggen na de pensioendatum, kan hij vanaf tien jaar voor pensioendatum hiervoor een keuze maken. Vanaf leeftijd 57 beleggen deze deelnemers in de lifecycle 'doorbeleggen'. Het strategische beleggingsbeleid van de lifecycle 'doorbeleggen' is als volgt:

Weging portefeuilles per leeftijdsgroep – lifecycle: doorbeleggen, meer risico								
Duur tot pensioenleeftijd (jaar)	**21+**	**16-20**	**11-15**	**9-10**	**7-8**	**5-6**	**3-4**	**1-2**
Leeftijd (jaar)	**<52**	**52-54**	**55-56**	**57-58**	**59-60**	**61-62**	**63-64**	**65 – PD***
Zakelijke waarden	80% [20]	73% [20]	66%	62%	56%	49%	43%	37%
Vastrentende waarden duratie middellang	20% [20]	14% [20]	12%	11%	15%	20%	24%	28%
Vastrentende waarden duratie lang	0% [20]	13% [20]	22%	27%	29%	31%	33%	35%

* *Pensioendatum*

Beleggingsbeleid strategische beleggingsportefeuilles

Binnen de strategische beleggingsportefeuilles 'zakelijke waarden', 'vastrentende waarden middellang' en 'vastrentende waarden lang' wordt belegd in verschillende beleggingscategorieën. In het strategische beleggingsbeleid en het jaarlijkse beleggingsplan zijn de strategische gewichten, de bandbreedtes en de benchmarks van deze categorieën vastgesteld.

Renteafdekking

Op pensioendatum kopen deelnemers van het opgebouwde pensioenkapitaal een pensioenuitkering tegen

[20] In de periode tot tien jaar voor de pensioendatum bestaat deze lifecycle feitelijk niet, aangezien deze lifecycle pas tien jaar voor pensioendatum kan worden gekozen. Voor het beeld is de weging van de lifecycle "variabel, weinig risico" overgenomen.

de inkooptarieven die op dat moment gelden. Het inkooptarief is afhankelijk van actuariële assumpties en de rentestand op de pensioendatum.

In de opbouwfase wordt de afdekking van het renterisico bewust stapsgewijs opgebouwd, omdat de deelnemer anders op pensioendatum veel inkooprisico loopt. Het renterisico wordt meer afgedekt naarmate de deelnemer ouder wordt.

In het strategische beleggingsbeleid en het jaarlijkse beleggingsplan zijn de samenstellingen van de duratie en van de renteafdekking weergegeven voor de verschillende leeftijdsgroepen.

Valuta-afdekking
Valutarisico wordt door StiPP gezien als een risico waar op lange termijn geen rendement tegenover staat. De strategie is daarom dat het valutarisico deels wordt afgedekt naar de euro. De onderbouwing hiervoor is gegeven door de ALM-studie. Jaarlijks wordt in een risicobudgetstudie de valuta-afdekking onderzocht, opnieuw bepaald en vastgelegd in het jaarlijkse beleggingsplan. Voor de beleggingen in ontwikkelde landen in de zakelijke-waardenportefeuille geldt dat met de risicobudgetstudie wordt beoordeeld of het valutarisico – en in welke mate – afgedekt dient te worden. Valuta-exposures in beleggingen in opkomende landen worden niet afgedekt vanwege de complexiteit en hogere kosten van het afdekken (omdat de markt voor deze valutaderivaten minder liquide is). In de overige beleggingsportefeuilles worden geen vreemde valuta's opgenomen. Eventueel valutarisico binnen de vastrentende waarden wordt volledig afgedekt.

7.3. Wijze van risicometing en -beheersing

De fiduciaire vermogensbeheerder beheert het vermogen binnen de vastgestelde risicokaders. Daarbij heeft StiPP een aantal risicorestricties gedefinieerd welke zijn vastgelegd in de beleggingsrichtlijnen welke jaarlijks worden opgesteld bij het beleggingsplan. Dit betreft risicorestricties op verschillende niveaus in de portefeuille: totaal vermogen, per strategische beleggingsportefeuille, per pool, voor de leeftijdsgroepen, etc. Ook zijn er restricties opgesteld ter beperking van het risico bij pensioeninkoop.

Verder heeft StiPP in de investment cases per beleggingscategorie restricties opgenomen. Het pensioenfonds hanteert deze restricties als "richtinggevend". Het is mogelijk dat niet op elk moment aan alle restricties kan worden voldaan (of dat daar andere nadelen aan kleven). Middels rapportages wordt periodiek gereflecteerd in hoeverre hier aan wordt voldaan. Daarnaast worden de investment cases in een 3-jaarlijkse cyclus formeel geëvalueerd. Het kan immers zo zijn dat op enig moment (door bijvoorbeeld gewijzigde marktomstandigheden) niet meer aan alle voorwaarden wordt voldaan. Dat is een reden om op dat moment de investering te heroverwegen, zonder dat het pensioenfonds zichzelf verplicht om per definitie afscheid te nemen van de betreffende beleggingscategorie.

De risicobeheersing is verder vormgegeven door randvoorwaarden met betrekking tot de bandbreedtes, het herbalanceringsbeleid en risicorestricties. De vermogensbeheerders dienen deze restricties te respecteren. Door middel van rapportages door de vermogensbeheerders wordt de naleving van deze voorwaarden gecontroleerd door het (uitvoerend) bestuur. Naast deze systematiek heeft het algemeen bestuur een custodian geselecteerd die een onafhankelijke waardering en performancemeting verzorgt. Hierdoor kan het fonds onafhankelijk van de fiduciaire vermogensbeheerder toetsen of het beleggingsbeleid binnen de gestelde grenzen wordt ingevuld. De custodian rapporteert direct aan het pensioenfonds.

Binnen vermogensbeheer spelen diverse risico's zoals (niet limitatief):

- marktrisico;
- renterisico;
- kredietrisico;
- concentratierisico;
- liquiditeitsrisico;
- operationeel risico.

In het jaarlijkse beleggingsplan wordt omschreven hoe deze risico's worden beheerst.

De beleggingsresultaten worden per maand en per kwartaal door de fiduciaire vermogensbeheerder gerapporteerd en door het uitvoerend bestuur van het pensioenfonds geanalyseerd. In de rapportage wordt aangegeven of en op welke wijze is voldaan aan de vooraf vastgestelde risicolimieten, waaronder minimum en maximum allocatie van de beleggingscategorieën en valuta. Tevens wordt de performance vergeleken met de vooraf vastgestelde benchmarks.

De vermogensbeheerder levert hierbij tevens een attributieanalyse. Middels deze analyse kan de bijdrage van diverse beleidsbeslissingen aan de performanceverschillen met de benchmark worden toegewezen.

7.4. Overige richtlijnen

Herbalanceringsbeleid
Onderdeel van het beheersen van de portefeuillerisico's is het herbalanceren van de verschillende beleggingsportefeuilles. Door de ontwikkeling van de financiële markten, ontstaan in de praktijk afwijkingen tussen de feitelijke beleggingsmix en de strategische beleggingsmix of normgewichten. Herbalancering is erop gericht de portefeuille zodanig te beheren dat de normgewichten worden nagestreefd, maar dat in elk geval de gewichten binnen een bepaalde bandbreedte blijven ten opzichte van het strategisch kader.

Strategische portefeuilles
Deze herbalancering heeft betrekking op de allocaties van de verschillende fondsen en mandaten binnen de strategische beleggingsportefeuilles, c.q. de portefeuilles 'zakelijke waarden', 'vastrentende waarden middellang', 'vastrentend lang', de 'uitkeringenportefeuille' en de 'MVEV-matchingportefeuille'. Dit proces wordt beschreven in het jaarlijkse beleggingsplan.

Deelnemerspool
De allocatie van de leeftijdsgroepen in de Deelnemerspool aan de strategische beleggingsportefeuilles wordt maandelijks geherbalanceerd naar de normgewichten. Hiervoor worden geen transactiekosten gemaakt aangezien het een administratieve allocatie betreft. Dit proces wordt uitgevoerd door de pensioenuitvoeringsorganisatie van StiPP en maakt deel uit van het 'RAM-proces', zoals in de hiernavolgende paragraaf beschreven.

Tactisch beleid
StiPP ziet vanuit de risicohouding en de investment beliefs geen toegevoegde waarde in het actief afwijken van de normportefeuille. StiPP voert derhalve geen tactisch beleid uit.

Derivatenbeleid
Het direct gebruik van derivaten op naam van het pensioenfonds is uitsluitend toegestaan ten behoeve van valuta-afdekking. Binnen de beleggingsfondsen kunnen derivaten worden toegepast voor efficiënt portefeuillebeheer. In het strategische beleggingsbeleid is het derivatenbeleid – o.m. ten aanzien van collateral management – alsmede het tegenpartijbeleid ter zake derivaten opgenomen. (Zie ook hieronder.)

Uitlenen van effecten

Het fonds is terughoudend ten aanzien van beleggingsfondsen die gebruik maken van securities lending. Deze beleggingsfondsen worden echter niet bij voorbaat uitgesloten. Het beleid van StiPP met betrekking tot securities lending is opgenomen in paragraaf 8.11 van het strategische beleggingsbeleid.

Tegenpartijbeleid

Het afdekken van valutarisico vindt plaats door middel van valutatermijncontracten die worden afgesloten met een tegenpartij. Voor het daarbij optredende tegenpartijrisico hanteert het fonds een tegenpartijbeleid dat gebaseerd is op strikte selectiecriteria. Dit beleid is nader uitgewerkt in paragraaf 8.9 van het strategische beleggingsbeleid.

Collateral management

Bij het gebruik van valutatermijncontracten bestaat het risico dat een tegenpartij niet kan voldoen aan de verplichtingen onder bestaande derivatencontracten, waardoor het risico bestaat op een financieel verlies. Onderpanduitwisseling (collateral management) beoogt dit kredietrisico op tegenpartijen te minimaliseren. StiPP stelt hieraan strikte eisen die nader zijn uitgewerkt en zijn vastgelegd in paragraaf 8.10 van het strategische beleggingsbeleid.

8. Continuïteits- en financieel crisisplan

In het Continuïteits- en financieel crisisplan is door het algemeen bestuur het beleid vastgelegd dat wordt gehanteerd in crisissituaties. Het Continuïteits- en financieel crisisplan is opgenomen als bijlage bij de Abtn. Het Continuïteits- en financieel crisisplan geeft een beschrijving van maatregelen die StiPP op korte termijn kan inzetten, als de continuïteit van de bedrijfsvoering wordt bedreigd en/of het toetsvermogen zich bevindt op of zich snel beweegt richting het minimaal vereist eigen vermogen, waardoor het realiseren van de doelstelling van het pensioenfonds in gevaar komt. De doelstelling van StiPP betreft de bescherming van deelnemers tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en overlijden. StiPP draagt hierbij zorg voor een effectieve en efficiënte uitvoering van de pensioenregeling in de uitzendbranche. Onder het regime van de Wtp voert StiPP een FPR voor de opbouwfase en biedt het de keuzemogelijkheid van een variabele uitkering voor pensioengerechtigden. Derhalve dient te worden opgemerkt dat de kans op een financiële crisissituatie zeer beperkt is, omdat al het beleggingsrisico door de deelnemers en pensioengerechtigden wordt gedragen. StiPP heeft een toetsvermogen, gelijk aan de algemene reserve plus operationele reserve, dat jaarlijks wordt vergeleken met de hoogte van het MVEV. Als het toetsvermogen lager is dan het MVEV op twee achtereenvolgende jaareinden, , dient StiPP maatregelen te nemen om het toetsvermogen direct tot het niveau van het MVEV te herstellen.

De maatregelen in het continuïteits- en financieel crisisplan beschrijven mogelijke sturingsmiddelen die tijdens een continuïteits- en/of financiële crisis ingezet kunnen worden. In het geval van een financiële crisis zal het bestuur een afweging maken over het inzetten van deze maatregelen. Het is immers vooraf onmogelijk om alle facetten van een continuïteits- en/of financiële crisissituatie volledig in te schatten.

Het Continuïteits- en financieel crisisplan is als bijlage VII bij deze Abtn opgenomen.

9. Toekomstvisie

In het najaar van 2025 heeft het bestuur de speerpunten voor 2026 opgesteld. De speerpunten zijn toegevoegd in de bijlagen behorende bij deze Abtn.

Bijlagen

Bijlage I. Fondsdocumenten

StiPP beschikt over de onderstaande documenten. Voor zover deze niet via de website van het fonds www.stippensioen.nl beschikbaar zijn kunnen deze veelal worden opgevraagd bij het bestuurssecretariaat van StiPP.

Verplichtstellingsbeschikking

Statuten

Uitvoeringsreglement

Pensioenreglement(en)

Bestuursverslag en jaarrekening

Beleid Integraal Risicomanagement

Continuïteits- en financieel crisisplan

Strategisch beleggingsbeleid

Beleggingsjaarplan

5-partijenovereenkomst

Strategisch meerjarig communicatiekader

Communicatiejaarplan

Geschiktheidsplan

Opleidingsplan

Vergoedingsregeling

Gedragscode

Integriteitsbeleid

Incidentenregeling

Klokkenluidersregeling

Privacybeleid

Reglementen:

- Bestuursreglement
- Verantwoordingsorgaan
- Sleutelfuncties
- Klachtenreglement

Procedure vaststellen (beleids)dekkingsgraad

Bijlage II. Bedragen en parameters

Parameter	
Kapitaalgrens	€ 6.000,--
Vulling risicodelingsreserve (afslag bij toetreding tot uitkeringscollectief)	2,6%
Maximale omvang risicodelingsreserve (als percentage van de som van de persoonlijke pensioenvermogens)	4,7%

Bijlage III. Actuariële grondslagen en uitgangspunten

Inkoopfactoren bij pensionering

Parameter	Invulling	Toetsing/herziening
Rekenrente	De zuivere swapcurve (dus zonder UFR) per maandeinde één maand voorafgaand aan de betreffende maand (per 30 november, voor de maand januari).	Maandelijkse herziening
Overlevingstafel	Prognosetafel AG2024 Startjaar: gewogen gemiddelde tussen de startjaren 2026 en 2027, afhankelijk van de maand van berekening	Herziening op basis van publicatie Koninklijk Actuarieel Genootschap
Ervaringssterftefactoren	Fondseigen factoren 'StiPP 2025'	Toetsing/herziening loopt gelijk met herziening overlevingstafel
Leeftijdsverschil tussen hoofd- en medeverzekerde	3 jaar (hoofdverzekerde man) -3 jaar (hoofdverzekerde vrouw)	Jaarlijkse toetsing
Geslacht medeverzekerde	Vrouw (hoofdverzekerde man) Man (hoofdverzekerde vrouw)	Jaarlijkse toetsing
Kans op kinderen jonger dan 25 jaar	Verwaarloosbaar (0%)	Jaarlijkse toetsing
Verhouding man/vrouw [21]	80% man en 20% vrouw	Jaarlijkse toetsing
Vulling risicodelingsreserve (RDR)	2,6% Van een kapitaal van 100 euro wordt 2,60 euro toegevoegd aan de RDR.	5-jaarlijkse toetsing/herziening

[21] Er worden geslachtsafhankelijke tarieven bepaald voor mannen en vrouwen. Deze worden gewogen met de man-/vrouwverhouding om tot een sekseneutrale inkoopfactor te komen.

Inkoopfactoren bij ingang partnerpensioen (PP) en/of wezenpensioen (WzP) voor pensioendatum (gewezen) deelnemer

Parameter	Invulling	Toetsing/herziening
Rekenrente	De zuivere swapcurve (dus zonder UFR) per maandeinde één maand voorafgaand aan de betreffende maand (per 30 november, voor de maand januari).	Maandelijkse herziening
Overlevingstafel	PP: Prognosetafel AG2024 Startjaar: gewogen gemiddelde tussen de startjaren 2026 en 2027, afhankelijk van de maand van berekening WzP: geen sterftekansen	Herziening op basis van publicatie Koninklijk Actuarieel Genootschap
Ervaringssterftefactoren	PP: fondseigen factoren 'StiPP 2025' WzP: niet van toepassing	Toetsing/herziening loopt gelijk met herziening overlevingstafel
Verhouding man/vrouw [22]	PP: 20% man en 80% vrouw WzP: niet van toepassing	Jaarlijkse toetsing
Vulling risicodelingsreserve (RDR)	Vanuit risicodekking: vulling RDR is gelijk aan 2,6% / 102,6% x persoonlijk pensioenvermogen t.b.v. PP/WzP. Financiering uit algemene reserve. Vanuit pensioenkapitaal (eerbiedigende werking): 2,6%. Van een kapitaal van 100 euro wordt 2,60 euro toegevoegd aan de RDR.	5-jaarlijkse toetsing/herziening

[22] Er worden geslachtsafhankelijke tarieven bepaald voor mannen en vrouwen. Deze worden gewogen met de man-/vrouwverhouding om tot een sekseneutrale inkoopfactor te komen.

Omzettingsfactoren – jaarlijkse omzetting persoonlijk pensioenvermogen naar pensioenuitkering voor ouderdomspensioen (OP), partnerpensioen (PP) en wezenpensioen (WzP)

Parameter	Invulling	Toetsing/herziening
Rekenrente	De door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (RTS) per 31 december van het voorgaande jaar.	Jaarlijkse herziening
Overlevingstafel	OP/PP: Prognosetafel AG2024 Startjaar: 2026 WzP: geen sterftekansen	Herziening op basis van publicatie Koninklijk Actuarieel Genootschap
Ervaringssterftefactoren	OP/PP: fondseigen factoren 'StiPP 2025' WzP: niet van toepassing	Toetsing/herziening loopt gelijk met herziening overlevingstafel
Leeftijdsverschil tussen hoofd- en medeverzekerde (t.b.v. latent PP)	3 jaar (hoofdverzekerde man) -3 jaar (hoofdverzekerde vrouw)	Jaarlijkse toetsing
Geslacht medeverzekerde (t.b.v. latent PP)	Vrouw (hoofdverzekerde man) Man (hoofdverzekerde vrouw)	Jaarlijkse toetsing
Verhouding man/vrouw [23] [24]	OP: 85% man en 15% vrouw Latent PP: 90% man en 10% vrouw Ingegaan PP: 15% man en 85% vrouw WzP: niet van toepassing	Jaarlijkse toetsing

[23] Er worden geslachtsafhankelijke tarieven bepaald voor mannen en vrouwen. Deze worden gewogen met de man-/vrouwverhouding om tot een sekseneutrale omzettingsfactoren te komen.

[24] Bij de omzetting op invaarmoment en omzettingen in 2026 is geen aparte man/vrouwverhouding gehanteerd voor latent PP, maar werd latent PP identiek behandeld als OP. Dit wordt per 1 januari 2027 gecorrigeerd, waarbij middelen uit de operationele reserve kunnen worden ingezet om het nadelige effect voor de betreffende pensioengerechtigden te mitigeren.

Risicopremie i.v.m. overlijden t.b.v. partnerpensioen (PP) en wezenpensioen (WzP), risico fonds

Parameter	Invulling	Toetsing/herziening
Risico partnerpensioen	35% van het pensioengevend salaris	Sociale partners bepalen hoogte van het pensioen
Risico wezenpensioen	15% van het pensioengevend salaris	Sociale partners bepalen hoogte van het pensioen
Eindleeftijd wezenpensioen	25 jaar	
Uitloopperiode na einde dienstverband	3 maanden [25]	Sociale partners bepalen duur uitloopperiode
Doorsnee risicopremie inclusief opslagen	2,24% van de pensioengrondslag (2,18% plus 0,06% voor vulling van de RDR)	Jaarlijkse toetsing/ 5-jaarlijkse herziening o.b.v. overlijdensgevallen
Werkelijke risicopremie 2026		
Rekenrente	Door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (RTS) per 31 december van het voorgaande jaar	Jaarlijkse herziening
Afdekken rentedalingen tot 5% van het staartrisico	Door DNB gepubliceerde P-scenarioset Q3 2025 en Q3 2025 min 200bps	Jaarlijkse herziening
Overlevingstafel	Prognosetafel AG2024 Startjaar: 2026	Herziening op basis van publicatie Koninklijk Actuarieel Genootschap
Ervaringssterftefactoren	Fondseigen factoren 'StiPP 2024'	Toetsing/herziening loopt gelijk met herziening overlevingstafel
Kans op partner (t.b.v. risicopremie PP)	Op basis van gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), 2025, incl. samenwonend	Jaarlijkse toetsing
Leeftijdsverschil man/vrouw	3 jaar (man ouder)	Jaarlijkse toetsing
Instroomkans van baan naar WW	2,3%	5-Jaarlijkse toetsing
Uitstroomkans van WW naar baan	41%	5-Jaarlijkse toetsing

[25] De uitloopperiode is in beginsel drie maanden, maar kan langer zijn indien sprake is van een uitkering op de grond van de Werkloosheidswet of Ziektewet.

Parameter	Invulling	Toetsing/herziening
Instroomkans Ziektewet	2,0%	5-Jaarlijkse toetsing
Gemiddelde duur Ziektewet	18 weken	5-Jaarlijkse toetsing
Netto-opslag voor risico wezenpensioen	6,5% (regulier)	Jaarlijkse toetsing
Netto-opslag voor kostenvoorziening	4,0%	Jaarlijkse toetsing
Bruto opslag voor risicodelingsreserve (RDR)	2,6%	5-jaarlijkse toetsing/herziening

De verschillende opslagen worden als volgt toegepast:

$Risicopremie_{bruto} = risicopremie_{netto} * (1 + opslag_{kosten})* (1 + opslag_{WzP}) / (1 - opslag_{RDR})$.

Risicopremies i.v.m. overlijden t.b.v. partnerpensioen (PP) en/of wezenpensioen (WzP), vrijwillige voortzetting d.m.v. uitruil

Parameter	Invulling	Toetsing/herziening
Maximale duur	15 jaar	Wettelijk minimum
Rekenrente	De gemiddelde door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (RTS) in de periode 1 oktober 2024 tot en met 30 september 2025.	Jaarlijkse herziening
Overlevingstafel	Prognosetafel AG2024 Startjaar: 2026	Herziening op basis van publicatie Koninklijk Actuarieel Genootschap
Ervaringssterftefactoren	Fondseigen factoren 'StiPP 2024'	Toetsing/herziening loopt gelijk met herziening overlevingstafel
Leeftijdsverschil man/vrouw	3 jaar (man ouder)	Jaarlijkse herziening
Verhouding man/vrouw [26]	62% man en 38% vrouw	Jaarlijkse toetsing
'Nieuwe' kinderen	Onderdeel van dekking	Jaarlijkse toetsing
Eindleeftijd wezenpensioen	25 jaar	Jaarlijkse toetsing

[26] Er worden geslachtsafhankelijke tarieven bepaald voor mannen en vrouwen. Deze worden gewogen met de man/vrouw verhouding om tot leeftijdsafhankelijke sekseneutrale risicopremies te komen.

Parameter	Invulling	Toetsing/herziening
Inschatting aantal kinderen en de gemiddelde leeftijd	Op basis van de lopende uitkeringen per 31-12-2024 is een inschatting gemaakt van het aantal kinderen en de gemiddelde leeftijd van die kinderen op tijdstip van overlijden	Jaarlijkse toetsing
Bruto opslag voor risicodelingsreserve (RDR)	2,6%	5-jaarlijkse toetsing/herziening
Netto-opslag voor kosten	0,35%	Jaarlijkse toetsing
Netto-opslag voor operationele risico's	0,35%	Jaarlijkse toetsing
Netto-opslag voor anti-selectie	15%	Jaarlijkse toetsing

De verschillende opslagen worden als volgt toegepast:

$Risicopremie_{bruto} = risicopremie_{netto} * (1 + opslag_{kosten} + opslag_{OR})* (1 + opslag_{anti\text{-}selectie}) / (1 - opslag_{RDR})$.

Risicopremies i.v.m. premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid

Parameter	Invulling	Toetsing/herziening
Voorwaarden	Deelnemer dient op de eerste ziektedag èn de eerste WIA-dag actief deelnemer te zijn om aanspraak te maken op premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Sociale partners bepalen de voorwaarden
Doorsnee risicopremie inclusief opslagen	0,30% van de pensioengrondslag	Jaarlijkse toetsing/ 5-jaarlijkse herziening o.b.v. invalideringsgevallen

Doorsnee risicopremie 2026 is bepaald op basis van de volgende gegevens

Verwachte schadelast bij een netto-premie van 20% en een risico partnerpensioen van 35%	Deelnemers Plusregeling met eerste ziektedag in de periode 2019-2022 Deelnemers Basisregeling met eerste ziektedag in de periode 2021-2022
Pensioengrondslagsom	Som pensioengrondslag van alle deelnemers in genoemde periode(s)
Ontwikkeling resultaat op arbeidsongeschiktheid	Resultaat op arbeidsongeschiktheid in de afgelopen vijf boekjaren
Rente	Gemiddelde rentetermijnstructuur in het betreffende schadejaar
Overlevingsgrondslagen	Prognosetafel AG2024 en ervaringssterfte 'StiPP 2024'
Revalideringskans	Geen rekening mee gehouden
Opslag risicopremie NP	2,24%
Opslag voor kosten	0,35%
Doorsnee risicopremie	Som verwachte (bruto) schadelast / pensioengrondslagsom

Ervaringssterftefactoren StiPP 2024

Mannen (Lft = leeftijd in jaren, HV M = hoofdverzekerde man, MV M = medeverzekerde man)

Lft	HV M	MV M	Lft	HV M	MV M	Lft	HV M	MV M
<=25	0,7969	0,7969	51	0,7877	0,7877	76	1,0096	1,0096
26	0,7998	0,7998	52	0,7921	0,7921	77	1,0102	1,0102
27	0,8028	0,8028	53	0,7984	0,7984	78	1,0106	1,0106
28	0,8058	0,8058	54	0,8075	0,8075	79	1,0113	1,0113
29	0,8088	0,8088	55	0,8197	0,8197	80	1,0122	1,0122
30	0,8118	0,8118	56	0,8304	0,8304	81	1,0109	1,0109
31	0,8088	0,8088	57	0,8498	0,8498	82	1,0117	1,0117
32	0,7995	0,7995	58	0,8673	0,8673	83	1,0124	1,0124
33	0,7972	0,7972	59	0,8717	0,8717	84	1,0123	1,0123
34	0,8055	0,8055	60	0,8814	0,8814	85	1,0121	1,0121
35	0,8156	0,8156	61	0,8978	0,8978	86	1,0123	1,0123
36	0,8186	0,8186	62	0,9191	0,9191	87	1,0113	1,0113
37	0,8189	0,8189	63	0,9463	0,9463	88	1,0114	1,0114
38	0,8162	0,8162	64	0,9573	0,9573	89	1,0110	1,0110
39	0,8104	0,8104	65	0,9684	0,9684	90	1,0071	1,0071
40	0,8077	0,8077	66	0,9794	0,9794	91	1,0063	1,0063
41	0,8054	0,8054	67	0,9904	0,9904	92	1,0055	1,0055
42	0,8018	0,8018	68	1,0075	1,0075	93	1,0047	1,0047
43	0,7988	0,7988	69	1,0180	1,0180	94	1,0040	1,0040
44	0,8002	0,8002	70	1,0160	1,0160	95	1,0032	1,0032
45	0,8001	0,8001	71	1,0048	1,0048	96	1,0024	1,0024
46	0,8043	0,8043	72	1,0080	1,0080	97	1,0016	1,0016
47	0,8081	0,8081	73	1,0092	1,0092	98	1,0008	1,0008
48	0,8021	0,8021	74	1,0099	1,0099	99	1,0000	1,0000
49	0,7941	0,7941	75	1,0094	1,0094	>=100	1,0000	1,0000
50	0,7889	0,7889						

Vrouwen (Lft = leeftijd in jaren, HV V = hoofdverzekerde vrouw, MV M = medeverzekerde vrouw)

Lft	HV V	MV V	Lft	HV V	MV V	Lft	HV V	MV V
<=25	0,6480	0,6480	51	0,6560	0,6560	76	0,9527	0,9527
26	0,6480	0,6480	52	0,6542	0,6542	77	0,9600	0,9600
27	0,6480	0,6480	53	0,6586	0,6586	78	0,9645	0,9645
28	0,6479	0,6479	54	0,6579	0,6579	79	0,9674	0,9674
29	0,6479	0,6479	55	0,6632	0,6632	80	0,9713	0,9713
30	0,6478	0,6478	56	0,6710	0,6710	81	0,9739	0,9739
31	0,6541	0,6541	57	0,6830	0,6830	82	0,9744	0,9744
32	0,6597	0,6597	58	0,6980	0,6980	83	0,9736	0,9736
33	0,6596	0,6596	59	0,7112	0,7112	84	0,9738	0,9738
34	0,6660	0,6660	60	0,7368	0,7368	85	0,9728	0,9728
35	0,6707	0,6707	61	0,7628	0,7628	86	0,9730	0,9730
36	0,6611	0,6611	62	0,7905	0,7905	87	0,9737	0,9737
37	0,6576	0,6576	63	0,8237	0,8237	88	0,9746	0,9746

38	0,6611	0,6611	64	0,8275	0,8275	89	0,9767	0,9767
39	0,6635	0,6635	65	0,8313	0,8313	90	0,9781	0,9781
40	0,6690	0,6690	66	0,8351	0,8351	91	0,9805	0,9805
41	0,6727	0,6727	67	0,8389	0,8389	92	0,9829	0,9829
42	0,6716	0,6716	68	0,8654	0,8654	93	0,9854	0,9854
43	0,6637	0,6637	69	0,8878	0,8878	94	0,9878	0,9878
44	0,6624	0,6624	70	0,9043	0,9043	95	0,9903	0,9903
45	0,6605	0,6605	71	0,9104	0,9104	96	0,9927	0,9927
46	0,6604	0,6604	72	0,9190	0,9190	97	0,9951	0,9951
47	0,6579	0,6579	73	0,9275	0,9275	98	0,9976	0,9976
48	0,6590	0,6590	74	0,9364	0,9364	99	1,0000	1,0000
49	0,6583	0,6583	75	0,9449	0,9449	>=100	1,0000	1,0000
50	0,6577	0,6577						

Ervaringssterftefactoren StiPP 2025

Mannen (Lft = leeftijd in jaren, HV M = hoofdverzekerde man, MV M = medeverzekerde man)

Lft	HV M	MV M	Lft	HV M	MV M	Lft	HV M	MV M
<=25	0,7969	0,7969	51	0,9543	0,9543	76	1,0096	1,0096
26	0,8024	0,8024	52	0,9543	0,9543	77	1,0102	1,0102
27	0,8133	0,8133	53	0,9543	0,9543	78	1,0106	1,0106
28	0,8298	0,8298	54	0,9543	0,9543	79	1,0113	1,0113
29	0,8517	0,8517	55	0,9543	0,9543	80	1,0122	1,0122
30	0,8791	0,8791	56	0,9543	0,9543	81	1,0109	1,0109
31	0,9027	0,9027	57	0,9543	0,9543	82	1,0117	1,0117
32	0,9190	0,9190	58	0,9543	0,9543	83	1,0124	1,0124
33	0,9306	0,9306	59	0,9612	0,9612	84	1,0123	1,0123
34	0,9393	0,9393	60	0,9736	0,9736	85	1,0121	1,0121
35	0,9441	0,9441	61	0,9832	0,9832	86	1,0123	1,0123
36	0,9476	0,9476	62	0,9885	0,9885	87	1,0113	1,0113
37	0,9520	0,9520	63	0,9898	0,9898	88	1,0114	1,0114
38	0,9543	0,9543	64	0,9898	0,9898	89	1,0110	1,0110
39	0,9543	0,9543	65	0,9898	0,9898	90	1,0071	1,0071
40	0,9543	0,9543	66	0,9898	0,9898	91	1,0063	1,0063
41	0,9543	0,9543	67	0,9904	0,9904	92	1,0055	1,0055
42	0,9543	0,9543	68	1,0075	1,0075	93	1,0047	1,0047
43	0,9543	0,9543	69	1,0180	1,0180	94	1,0040	1,0040
44	0,9543	0,9543	70	1,0160	1,0160	95	1,0032	1,0032
45	0,9543	0,9543	71	1,0048	1,0048	96	1,0024	1,0024
46	0,9543	0,9543	72	1,0080	1,0080	97	1,0016	1,0016
47	0,9543	0,9543	73	1,0092	1,0092	98	1,0008	1,0008
48	0,9543	0,9543	74	1,0099	1,0099	99	1,0000	1,0000
49	0,9543	0,9543	75	1,0094	1,0094	>=100	1,0000	1,0000
50	0,9543	0,9543						

Vrouwen (Lft = leeftijd in jaren, HV V = hoofdverzekerde vrouw, MV M = medeverzekerde vrouw)

Lft	HV V	MV V	Lft	HV V	MV V	Lft	HV V	MV V
<=25	0,6536	0,6536	51	0,6890	0,6890	76	0,9527	0,9527
26	0,6592	0,6592	52	0,6890	0,6890	77	0,9600	0,9600
27	0,6648	0,6648	53	0,6890	0,6890	78	0,9645	0,9645
28	0,6704	0,6704	54	0,6890	0,6890	79	0,9674	0,9674
29	0,6760	0,6760	55	0,6906	0,6906	80	0,9713	0,9713
30	0,6774	0,6774	56	0,7050	0,7050	81	0,9739	0,9739
31	0,6774	0,6774	57	0,7221	0,7221	82	0,9744	0,9744
32	0,6792	0,6792	58	0,7368	0,7368	83	0,9736	0,9736
33	0,6837	0,6837	59	0,7642	0,7642	84	0,9738	0,9738
34	0,6871	0,6871	60	0,7905	0,7905	85	0,9728	0,9728
35	0,6871	0,6871	61	0,8176	0,8176	86	0,9730	0,9730
36	0,6871	0,6871	62	0,7905	0,7905	87	0,9737	0,9737
37	0,6871	0,6871	63	0,8237	0,8237	88	0,9746	0,9746
38	0,6871	0,6871	64	0,8275	0,8275	89	0,9767	0,9767
39	0,6871	0,6871	65	0,8313	0,8313	90	0,9781	0,9781
40	0,6890	0,6890	66	0,8351	0,8351	91	0,9805	0,9805
41	0,6890	0,6890	67	0,8389	0,8389	92	0,9829	0,9829
42	0,6890	0,6890	68	0,8654	0,8654	93	0,9854	0,9854
43	0,6890	0,6890	69	0,8878	0,8878	94	0,9878	0,9878
44	0,6890	0,6890	70	0,9043	0,9043	95	0,9903	0,9903
45	0,6890	0,6890	71	0,9104	0,9104	96	0,9927	0,9927
46	0,6890	0,6890	72	0,9190	0,9190	97	0,9951	0,9951
47	0,6890	0,6890	73	0,9275	0,9275	98	0,9976	0,9976
48	0,6890	0,6890	74	0,9364	0,9364	99	1,0000	1,0000
49	0,6890	0,6890	75	0,9449	0,9449	>=100	1,0000	1,0000
50	0,6890	0,6890						

Kostenvoorziening: huidige uitvoeringskosten en afslag bij gesloten fondssituatie

Omschrijving	Omvang kosten	Afslag bij gesloten fondssituatie
Administratiekosten regulier		
• Bijzondere diensten	1.850	100%
• Werkgevers	3.338	100%
• (Gewezen) Deelnemers	5.382	80%
• Pensioengerechtigden	765	0%
• Communicatie	1.928	50%
• Financiële zaken	774	40%
• Bestuursondersteuning	1.648	40%
• Overige additionele kosten	1.940	100%
Administratiekosten meerwerk	4.388	100%
Vergoeding administratiekosten en boetes	-500	100%
Handhavingskosten	572	100%
Bestuurskosten, VO	1.053	50%
Adviseurskosten	1.324	60%
Accountantskosten	108	40%
Sleutelfunctiehouders	162	40%
Contributies en bijdragen	845	50%
Totaal	**25.576**	

Kostenvoorziening: vaste en variabele kosten

Omschrijving	Omvang vast	Vaststelling variabele kosten
Administratiekosten regulier		
• (Gewezen) Deelnemers	34%	Vast bedrag per gewezen deelnemer
• Pensioengerechtigden	34%	Vast bedrag per pensioengerechtigde
• Communicatie	34%	Vast bedrag per deelnemer
• Financiële zaken	34%	Vast bedrag per deelnemer
• Bestuursondersteuning	34%	Vast bedrag per deelnemer
Bestuurskosten, VO, auditcie.	100%	N.v.t.
Adviseurskosten	100%	N.v.t.
Accountantskosten	100%	N.v.t.
Sleutelfunctiehouders	100%	N.v.t.
Contributies en bijdragen	100%	N.v.t.

Kostenvoorziening: toerekening aan vermogensbeheer

Omschrijving	Toerekening aan vermogensbeheer
Administratiekosten regulier	
• (Gewezen) Deelnemers	75%
• Pensioengerechtigden	50%
• Communicatie	25%
• Financiële zaken	25%
• Bestuursondersteuning	10%
Bestuurskosten, VO, auditcie.	50%
Adviseurskosten	50%
Accountantskosten	50%
Sleutelfunctiehouders	50%
Contributies en bijdragen	50%

Kostenvoorziening: ingroeipad prijsinflatie

Jaar	Prijsinflatie
2026	2,3%
2027	2,1%
2028	2,5%
2029	2,1%
2030	2,3%
2031	2,1%
2032	2,1%
2033	2,1%
2024	2,1%
2035 en later	2,0%

Bijlage IV. Vijfpartijenovereenkomst

Bijlage V. Verklaring beleggingsbeginselen

Bijlage VI. Uitbestedingsbeleid

Bijlage VII. Continuïteits- en financieel crisisplan

Bijlage VIII. Verduidelijking financiële opzet

De financiële opzet, zoals beschreven in dit document, kan worden verduidelijkt met enkele figuren. Op de hierna volgende pagina's is voor een aantal situaties met behulp van voorbeelden en de pensioenfondsbalans getracht de financiële opzet te verduidelijken. Het gaat om de volgende situaties:

- Pensionering
    - Afkoop of keuze voor shoppen
    - Aankoop variabele uitkering met weinig risico bij StiPP (default)
    - Aankoop variabele uitkering met weinig risico bij StiPP, inclusief bedrag ineens
- Overlijden
    - Overlijden als deelnemer, inclusief kapitaal onder overgangsrecht
    - Overlijden als gewezen deelnemer, inclusief kapitaal onder overgangsrecht, tijdens voortzettingsperiode risicodekking NP
    - Overlijden gepensioneerde, ingang nabestaandenpensioen
    - Overlijden partner van gepensioneerde
- Herzien uitkering
    - Positief totaalresultaat
    - Negatief totaalresultaat

Opgemerkt wordt dat bij discussie over beleid, de teksten in voorgaande hoofdstukken leidend is en de voorbeelden in deze bijlage ondergeschikt.

Pensionering

Afkoop of keuze voor shoppen

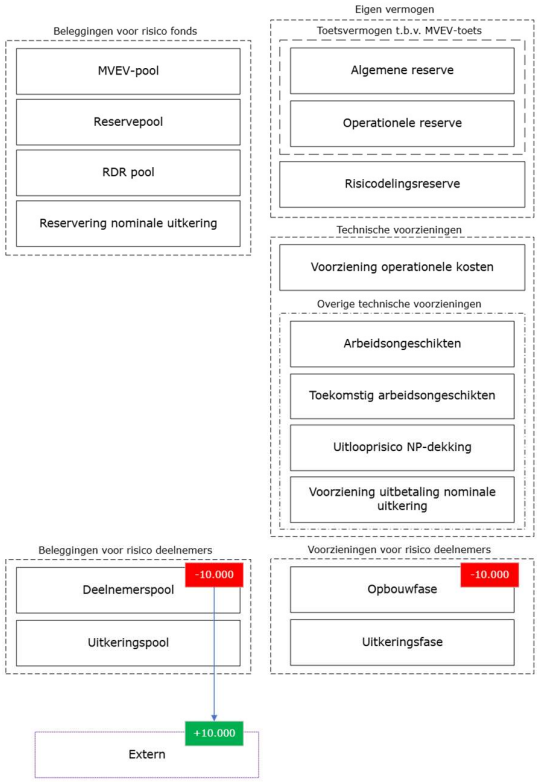

Een (gewezen) deelnemer met een pensioenkapitaal van € 10.000 kiest voor afkoop (zie paragraaf 6.4.5) danwel voor inkoop bij andere pensioenuitvoerder (gebruikmaking van shoprecht, zie paragrafen 4.5.2.2 en 4.5.2.3). Het volledige pensioenkapitaal ad € 10.000 verdwijnt hierdoor van de balans van het pensioenfonds.

Aankoop variabele uitkering met weinig risico bij StiPP (default)

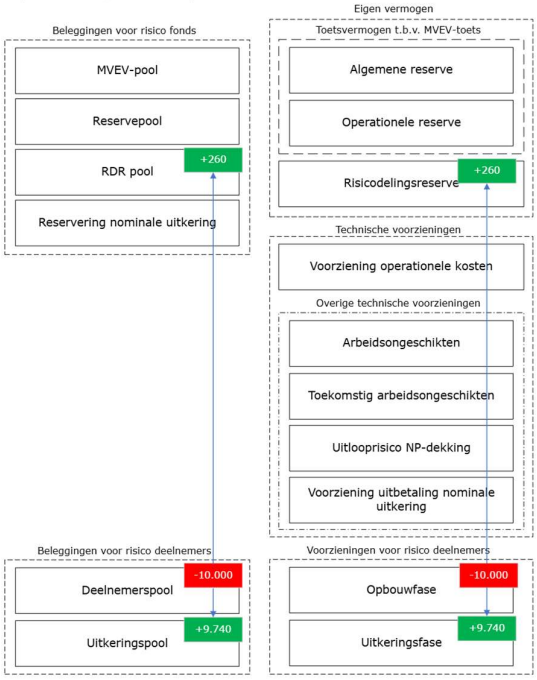

Een (gewezen) deelnemer met een pensioenkapitaal van € 10.000 kiest voor de aankoop van een variabele uitkering met weinig risico bij StiPP (de default optie, zie paragraaf 4.5.2.1). Het volledige pensioenkapitaal ad € 10.000 wordt gesplitst: een klein deel (2,6% van het pensioenkapitaal) wordt toegevoegd aan de risicodelingsreserve, het overgrote deel (97,4% van het pensioenkapitaal) wordt omgezet in een persoonlijk pensioenvermogen in de voorziening voor de uitkeringsfase. Aan activazijde wordt analoog hieraan het belegd vermogen van de (gewezen) deelnemer vanuit de deelnemerspool deels toegevoegd aan de RDR-pool en deels aan de uitkeringspool.

Aankoop variabele uitkering met weinig risico bij StiPP, inclusief bedrag ineens

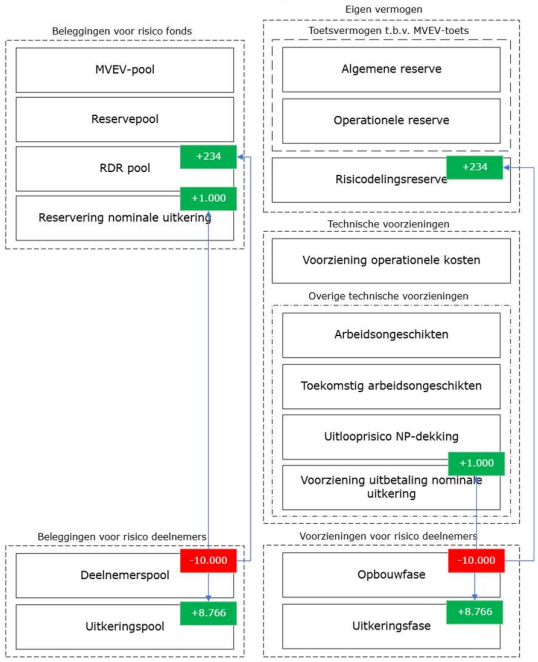

Een (gewezen) deelnemer met een pensioenkapitaal van € 10.000 kiest voor de aankoop van een variabele uitkering met weinig risico bij StiPP (de default optie, zie paragraaf 4.5.2.1), maar kiest er ook voor om 10% van diens pensioenkapitaal ineens te ontvangen (zie paragraaf 5.1.5). Van het volledige pensioenkapitaal wordt eerst € 1.000 afgesplitst en toegevoegd aan de voorziening uitbetaling nominale uitkering. Van het resterende pensioenkapitaal ad € 9.000 wordt gesplitst: een klein deel (2,6% van het pensioenkapitaal) wordt toegevoegd aan de risicodelingsreserve, het overgrote deel (97,4% van het pensioenkapitaal) wordt omgezet in een persoonlijk pensioenvermogen in de voorziening voor de uitkeringsfase. Aan activazijde vinden analoge financiële stromen plaats. Zodra het bedrag ineens tot uitkering komt, wordt dit bedrag (€ 1.000) uitgekeerd en verdwijnt het van de balans van het pensioenfonds.

Overlijden

Overlijden als deelnemer, inclusief kapitaal onder overgangsrecht

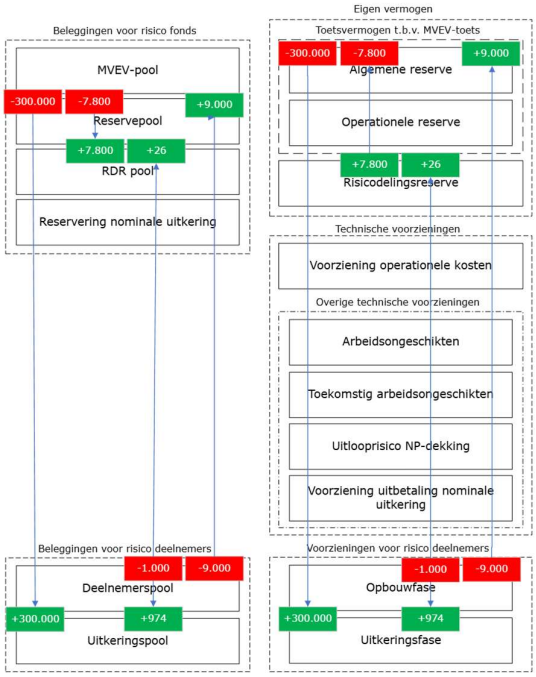

Een actieve deelnemer met een pensioenkapitaal van € 10.000 overlijdt. Van deze € 10.000 valt € 1.000 onder het overgangsrecht. De deelnemer heeft een nabestaande en er ontstaat een nabestaandenpensioen. De waarde hiervan (op basis van actuariële grondslagen en inkooptarieven excl. RDR) is € 300.000. Bij dit overlijden geldt het beleid uit paragraaf 6.4.3.

Van het pensioenkapitaal vervalt € 9.000 aan de algemene reserve en t.z.t. verdeeld als onderdeel van het sterfteresultaat (zie paragraaf 6.2.7). Het deel onder overgangsrecht (€ 1.000) wordt gebruikt voor extra nabestaandenpensioen. Hier wordt een bijdrage voor de RDR (2,6%, ofwel € 26) afgedragen. Het restant (€ 974) wordt omgezet in een persoonlijk pensioenvermogen in de voorziening voor de uitkeringsfase.

Het toegezegde nabestaandenpensioen met een waarde van € 300.000 leidt tot een toevoeging van € 300.000 van de algemene reserve aan de voorziening voor de uitkeringsfase (in de vorm van een persoonlijk pensioenvermogen). De toevoeging aan de RDR (2,6% van € 300.000) komt eveneens uit de reservepool.

Aan activazijde vinden analoge financiële stromen plaats.

Overlijden gepensioneerde, ingang nabestaandenpensioen

Overlijden als gewezen deelnemer, inclusief kapitaal onder overgangsrecht, tijdens voortzettingsperiode risicodekking NP

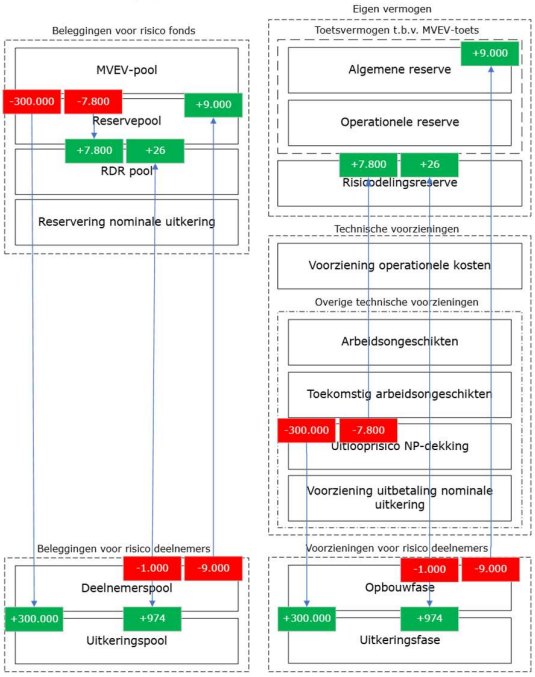

Deze situatie is qua uitgangspunten bijna identiek aan de situatie hiernaast. Er is nu sprake van een gewezen deelnemer, maar wel tijdens de voortzettingsperiode van de risicodekking nabestaandenpensioen voor risico fonds.

Ten opzichte van de situatie hiernaast is het verschil in uitwerking dat de voorziening uitlooprisico NP-dekking de financieringsbron is voor het nabestaandenpensioen (in plaats van de algemene reserve).

Overlijden partner van gepensioneerde

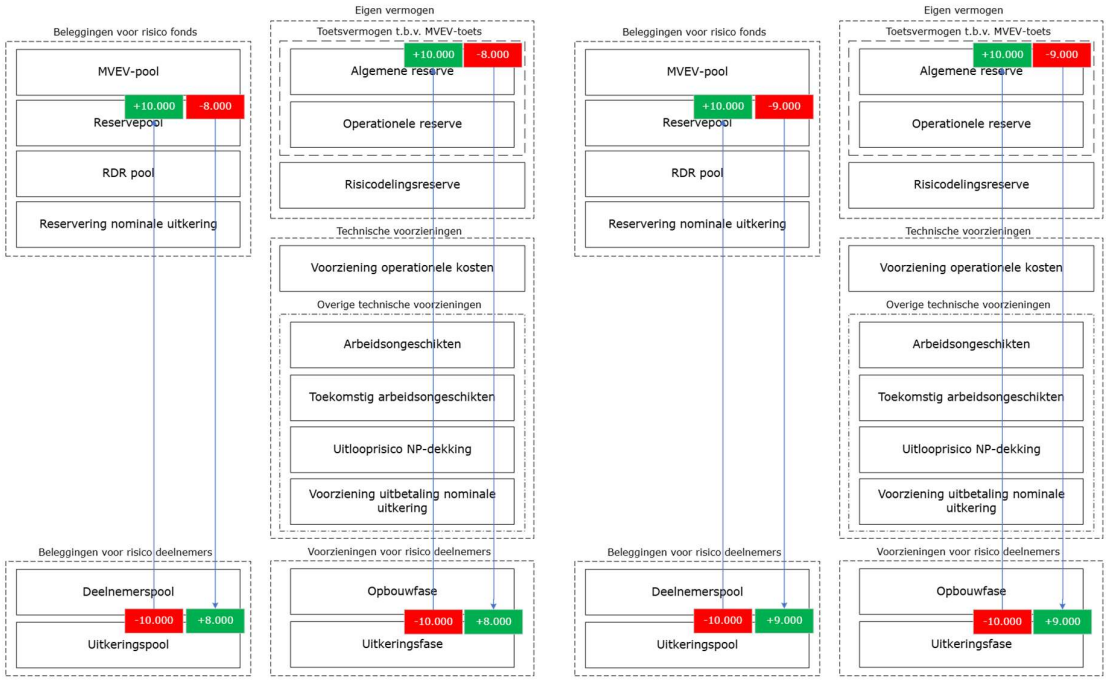

Een gepensioneerde met een persoonlijk pensioenvermogen van € 10.000 overlijdt. Op basis van de hoogte van de uitkering ouderdomspensioen voor overlijden en de keuzes op pensioendatum, wordt de uitkering voor nabestaandenpensioen bepaald (zie paragraaf 6.4.4). De waarde van het nabestaandenpensioen is in dit voorbeeld gelijk aan € 8.000.

Dit overlijden leidt per saldo tot een resultaat van € 2.000, hetgeen tijdelijk wordt toegevoegd aan de algemene reserve en t.z.t. wordt verdeeld als onderdeel van het sterfteresultaat (zie paragraaf 6.4.8).

De partner van een gepensioneerde overlijdt. De gepensioneerde had een persoonlijk pensioenvermogen van € 10.000, bestemd voor ouderdomspensioen en (latent) nabestaandenpensioen. De waarde van dit latente nabestaandenpensioen is in dit voorbeeld gelijk aan € 1.000. Na het overlijden van de partner is alleen een persoonlijk pensioenvermogen voor ouderdomspensioen benodigd, dit heeft een waarde van € 9.000.

Dit overlijden leidt per saldo tot een resultaat van € 1.000, hetgeen tijdelijk is toegevoegd aan de algemene reserve en t.z.t. wordt verdeeld als onderdeel van het sterfteresultaat (zie paragraaf 6.4.8).

Herzien uitkering

Positief totaalresultaat

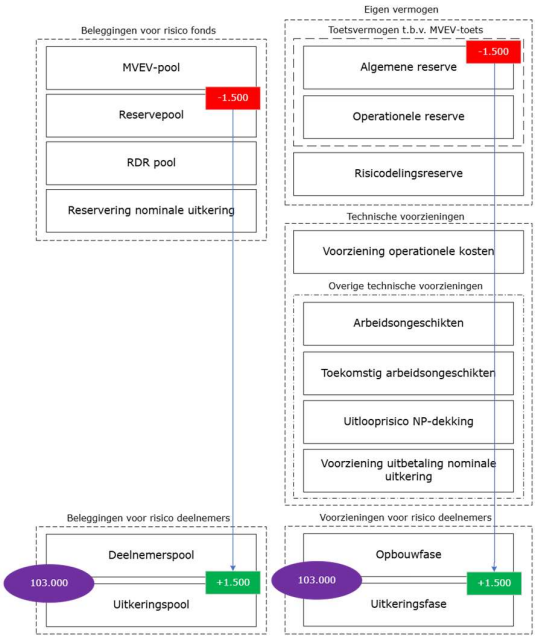

Het sterfteresultaat (+€ 1.500) is tijdens het jaar toegevoegd aan de algemene reserve en wordt bij het herzien van de uitkering toegevoegd aan de voorziening uitkeringsfase (c.q. de persoonlijke pensioenvermogens van pensioengerechtigden).

Aan activa-zijde wordt het sterfteresultaat (+€ 1.500) toegevoegd aan de uitkeringspool vanuit de reservepool.

De persoonlijke pensioenvermogens nemen toe van € 100.000 naar € 104.500. Bij gelijkblijvende omzettingsfactoren kan hiermee een 4,5% hogere pensioenuitkering worden uitgekeerd.

Uitgangspunten:

- Startsituatie: € 100.000 in de uitkeringsfase en uitkeringspool.
- Beleggingsrendement uitkeringspool is direct bijgeschreven (aantal units blijft gelijk, koers gaat omhoog) gedurende het jaar. Resultaat +€ 3.000.
- De persoonlijke pensioenvermogens worden maandelijks aangepast op basis van het behaalde beleggingsrendement. Hierdoor wijzigt de voorziening uitkeringsfase. Na afloop van het jaar is deze voorziening toegenomen met +€ 3.000.
- Aanname is dat er sprake is van een tarief van 10 voor “de uitkeringsgerechtigde”. D.w.z. om jaarlijks € 1.000 uit te keren, is € 10.000 voorziening benodigd.
- Sterfteresultaat is zodanig dat er € 1.500 kan worden toebedeeld aan de pensioengerechtigden. (Dit volgt uit mutaties i.v.m. overlijden gedurende het jaar en verdeling over alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.)

Negatief totaalresultaat

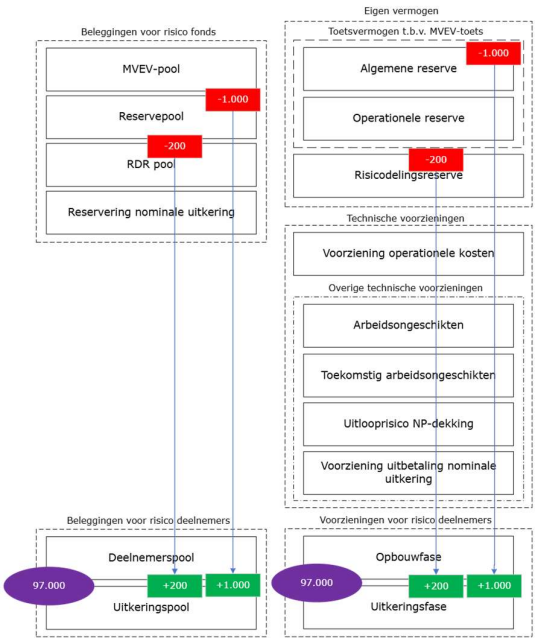

Het sterfteresultaat (+€ 1.000) wordt bij het herzien van de uitkering toegevoegd aan de voorziening uitkeringsfase. Aan activa-zijde wordt het sterfteresultaat (+€ 1.000) toegevoegd aan de uitkeringspool vanuit de reservepool.

De persoonlijke pensioenvermogens namen af van € 100.000 naar € 98.000. Bij gelijkblijvende omzettingsfactoren zou dit leiden tot een daling van de uitkeringen. Het vermogen in de RDR wordt gebruikt om voor het komende jaar de uitkering aan te vullen. Hiervoor is € 200 benodigd [27].

De voorziening uitkeringsfase bestaat na herziening uitkering uit € 98.000 voor levenslange uitkeringen en € 200 voor aanvulling in het komende jaar.

Uitgangspunten:

- Startsituatie: € 100.000 in de uitkeringsfase en uitkeringspool.
- Beleggingsrendement uitkeringspool is direct afgeschreven (aantal units blijft gelijk, koers gaat omhoog) gedurende het jaar. Resultaat -€ 3.000.
- De persoonlijke pensioenvermogens worden maandelijks aangepast op basis van het behaalde beleggingsrendement. Na afloop van het jaar is de voorziening uitkeringsfase afgenomen met € 3.000.
- Aanname is dat er sprake is van een tarief van 10 voor “de uitkeringsgerechtigde”. D.w.z. om jaarlijks € 1.000 uit te keren, is € 10.000 voorziening benodigd.
- Sterfteresultaat is zodanig dat er € 1.000 kan worden toebedeeld aan de pensioengerechtigden. (Dit volgt uit mutaties i.v.m. overlijden gedurende het jaar en verdeling over alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.)
- De RDR is voldoende om de nominale daling op te vangen.

[27] Dit volgt uit de daling van de persoonlijke pensioenvermogens ad € 2.000 en het gemiddelde tarief in de uitkeringsfase (10).